

Rev. Chri. Thomsen

13de Aarg.

1882.

23de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af R. Thronsen.

15de April. — 7de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afværende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Rejsebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt **Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.**

Det udkommer med to Ark i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoent betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behøge at melde sig snarest muligt.

Adresse: **R. Thronsdien, Box 1014, Decorah, Iowa.**

Vil man benytte anden Mandts Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

Landlege J. Q. Taylor garanterer Enhver en kyn- dig og omhyggelig Udsø- relse af alt til Faget hørende Arbejde for moderat Betaling. Speciel Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Tænder. Alle Guldfyld- ninger udføres efter nyeste Methode og saa billigt som Arbejde af bedste Slags kan gøres.

Office over Ben Bears Clothing-Store,

Decorah, Iowa.

J. J. O. Gremm

følger

**Pianoer, Orgler, Violin-Strenger, Sy-Maskiner,
Og, Naale etc.**

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med
nogen Anden.

**Pianoer og Orgler stemmes, og Arbejdet garan-
teres.**

Office i C. W. Shepards Juveler-Butik, en Dør Syd for Leonards
Bog-Store, lige over for Postofficeet,

1 1/2

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

13de Merg.

15de April 1882.

7de Hefte.

Skovduen.

(Fortælling af N. Fries.)

Andet Kapitel.

Arbejde uden Bøn.

Tidlig en Paasfedags Morgen knælede en ung Pige ved en Grav. For Solens Nedgang var der faldt en stærk, tyk Taage, som i Form af store Draaber hængte paa alle Træer og Bøtter, men i det samme Solen gik op, adspredtes Taagen og spævede som et Slør hen over Egnen. I de mange tusinde Dugdraaber lyste og glimrede Morgenens Guld, og høit over Jorden spævede Verkerne mod den klare blaa Vaarhimmel, syngende sine jublende Sange. Og saa begyndte Helligdagsklokkerne at lyde først i fagte, derefter i alt fuldere Toner, hvilke lod sig høre gjennem hele Kirkesognet og forkyndte i hver Landsby og ethvert Hus: „Herren er opstanden“, og til Svar gjenlod fra ethvert troende Hjerte: „Ja, han er sandelig opstanden!“

Ogsaa i den lille Piges Hjerte, som knælede der ved Graven, gav Paaskeklokkerne saadan Gjenlyd, og andægtig sammenfoldede hun sine Hænder, saasnart den første Klokkelyd naaede hendes Dre. Hun havde endt sit Arbejde; paa Gravhøien stod nu gængende for Morgenvinden de Nøgleblomster og Baarrioler, som

hun havde medbragt for at smykke den med, og omkring Korset slyngede sig en Krands af Bedbende og Paaskefællier.

Under denne Gravhøi slumrede den fjære, elskværdige Modmoder paa Dorekampen, hvem Herren tidligt havde bortkaldt fra hendes velsignelsesrige Virksomhed paa Jorden, ventende Opstandelsens Morgen. Den unge Pige, som denne Paaskestemorgen smykkede hendes Grav, var Grethe fra Lilleengen.

Tre Sommer- og to hele Aar havde Grethe været i Tjeneste paa Dorekampen. Hun tilbragte iffe hele denne Tid med det underordnede Hørv at være Gaasevogteresse, men Aar efter Aar var vigtigere og vanskelige Arbejde bleven hende betroet. De to sidste Aar havde hun gaaet Husmoderen tilhaande i Kjøkken og Kjelder. Hun havde indhentet grundig Indsigt i Melkehusholdningen og var bleven fortrolig med alle Slags Arbejde og den Nytte, en Landhusholdning kan gjøre sig paa dette Felt. Hink var hun ogsaa til at spinde baade Uld og Lin; dertil altid ordentlig, net og ren, og aldrig saa man hende doven eller forsømmelig i sit Arbejde.

Det bedste af alt var dog, at det var

godt og rent i hendes Indre, at en ædel Sæd var udsaaet i hendes Hjerte. Den fromme, gudfrygtige Moder havde lagt den første Grund hertil, havde udsaaet den første Sæd, og hvad Moderen havde begyndt, havde Husmoderen paa Dverkampen fortsat. Hvor godt det er, naar det gaar saaledes til!

Palme søndag for to Aar siden var Grethe blevet konfirmeret. Præsten havde regnet hende blandt de bedste af sine Konfirmander, ikke alene derfor, at hun saa godt kunde Bibelsprog og Salmevers udenad, men fordi at Guds Ord havde slaet Rod i hendes Hjerte. I hendes klare, frimodige Blik stod tydelig at læse: „Herre, jeg tror, hjælp min Bantro!“

Hun var nu ikke mere den lille Gaasepige, som ved Hjemkomsten fra sin første Udslugt fra Hjemmet blev hilset med Jubel fra Smaa sødstende, men en voksen Pige. Hendes fine slanke Skikkelse, tækelige Bevægelser, muntre livlige Dine, det smukke Hoved, med de tykke blonde Haarstænger, gjorde et saadant Indtryk, at man ved Synet af hende uvilkaarlig udraabte: „Hvilken vakkert Pige!“

Anstundende første Mai skulde hun ud i Verden, nemlig i Tjeneste hos en rig Storbonde i en af de saakaldte Frihyer. De benævnedes saaledes, fordi Bønderne i saadanne Landsbyer var Selveiere af deres Gaarde og havde blot at betale en aarlig Afgift til Johanniterklosteret i N., medens Bønderne under Herregaarden alene var Forpagtere af Jorden og kunde opsiges af Herremanden. Det hændte ikke sjelden, at disse Storbønder viste stort Overmod og ved en hppig og overdaadig Levemaade vilde vise de andre, at de kunde gøre, hvad de vilde, at de ikke stod under Nogens Befaling eller Herrevælde, og Friheden blev saaledes til Skade for deres Sjæle.

De glemte, hvad Skriften figer, at man ikke maa gjøre Friheden til Ondskabsskjul, og at man altid maa vel ihukomme, at om man end ikke har nogen Herre paa Jorden, saa har man dog en Herre i Himlen, en Herre, som har skabt baade Himmel og Jord.

Om disse Forhold, som vi nu have nævnt, var Grethe og hendes Forældre, der aldrig kom udenfor sin egen Landsby, i fuldkommen Uvidenhed. Den Løn, som blev den unge Pige baden, var i deres Dine overmaade stor og fordelagtig. Grethe var nemlig saa almindelig bekendt for sin Duelighed og Trofast i sit Arbejde, at hver Mand vidste, at ingen Husmoder kunde blive misfornøiet med hende.

Hvor bedrovet og beklemmt folte den unge Pige sig, da hun Paastemorgen stod ved sin forrige elskede Madmoders Grav. „Ak, om hun endnu levede“, suktede Grethe, „skulde jeg gaa til hende, om jeg end ikke fik mer end det Halve i Løn, af hvad der nu er mig lovet.“

Men Han, som er Herre over Liv og Død, havde kaldet hende bort herfra. En stærk Fortjolelsesfeber havde sidst forløbne Vinter hurtigt bortrykket den endnu unge, friske Bondedone, og med hende var Husets Krone sunken i Graven. Nu plantede Grethe paa denne Grav ved Siden af Blomsterne sit Hjertes inderligste Tak og lovede i sit Hjerte stedse at have den tjære Døde og de mange gode Værdomme, hun havde givet hende, i ærefrygtssjuld Mindet. Derefter stod hun op, samlede sine smaa Redskaber sammen og vandrede under Paasteklosterens Lhd langsomt hjem.

Første Mai indtraf paa en Søndag, og om Eftermiddagen skulde Grethe begive sig paa Veien til sin nye Tjeneste. Hun havde to eller tre Timers Bei at gaa. Hendes Dragtliste var allerede

Dagen forud afhentet med Bogn. Ja, hendes Dragkiste, thi hun eiede allerede en saadan. Den kjærlighedsfulde Kone paa Dvrefampen havde i de sidste Aar søiet flere Daler til hendes egne smaa Sparepenge, for at hun kunde kjøbe sig en Dragkiste, thi en ordentlig Tjenestepige maatte have sig en vakker Dragkiste, mente hun, det vilde anspore hende til mer Flid og Lyst til ved fornuftig Spar-sommelighed stedse at erhverve sig mere.

Grethe saa i alle Maader saa flink ud, da hun tillidsfuld vandrede sit nye Hjem imøde og var saa pen og tæffelig med sin lille strikkede Hue med brede Baand paa Hovedet og de nye, stærke Lædersto paa Fødderne. Det var ikke vanskeligt at se, at hun kom fra et godt Fædrenehjem, og enhver, som forstod at læse i et Menneſteansigt, kunde ogsaa af dette unge, friske Ansigt, disse klare Zine med det faste, men ydmyge Blik slutte sig til, at her sad Hjertet paa det rette Sted.

Snart laa den store stavelige By udbredt foran hende. Fra en nærliggende Høide kunde hun ganſke overſtue den. Husene med sine Teglstenstage og høie Vinduer med store klare Ruder saa ud som rigtige Herſkabshuſe, og paa begge Sider af dem stod prægtige Udhuſbygninger. Haverne med; deres Rigdom af Frugttræer, ſine rakte Blomſterkvarterer og Græsplæner var meget ſmukke; Velſtand, ja endog en vis Overflod havde trykket ſit Stempel paa det Hele. Hvor ganſke forſkjelligt fra dette var de tarvelige, ubethdelige ſmaa Landsbyer, ſom Grethe havde ſeet tilførn!

Strax ved det første Syn af alt dette Nye, blæſte ligesom en fremmed Vind den unge Pige imøde, og gjennem hendes Sjæl ſloi en Føleſe af Vængſel efter Hjemmet igjen, ſom hun dog beſtræbte ſig for at underſeue.

Snart ſtod hun foran den Bondegaard,

ſom var Maalet for hendes Vandring. Det var en af de prægtigſte og ſmukkeſte i hele Byen, beliggende i dens Midte med en aaben Plads foran, der var beplantet rundt om med unge ſlanke Linde-træer.

Tæt ved den brede Jndfjørselsport havde en Skare Unggutter og Tjenestebrenge ſlaaet ſig ned, ſom dels ſiddende, dels liggende rogte paa ſine korte Piber, og af hvem den unge Pige hilſedes med høilhytde Tilraab og allehaande upaſſende Spøg. Uagtet de frække Blikke, hvor-med man mødte hende, hilſede hun alvorlig og med Værdighed og gif ſin Vel frem uden at ſe hverken til den ene eller anden Side eller lade ſig forſtyrre af ſaadanne forſmædelige Ord ſom diſſe:

„Se, hun der er ſtolt, kan man ſe; men vi ſkulle nok træmme hende.“

Dette ſyntes ikke Grethe at være nogen god Begyndelſe, men hun troſtede ſig dermed, at ondſtabsfulde, ſlette Gutter findes der overalt, og hun følte i ſit Jndre Styrke nok til ikke at frygte for en overmodig Drengſlot.

Fra Bagsiden af Huſet traadte hun ind og ſtandsede i Kjøkkenet, hvor en Mængde blankt ſkinrende Kjøkkentoi af Kobber og Meſſing var ophængt paa Væggene og ſtod ordnet paa Hylder, og den store Kjøkkenforſten af ſtøbt Jern var ſaa ſin og ren, ſom om den aldrig blev brugt til at koge Mad paa; af Jld og Aſke ſaaes ikke et Spor paa den. Fra Kjøkkenet kom man ind i et ſtort Værelſe, hvis Gulv beſtod af graa Kvaderſten, og rundt Væggene ſtod ſtore Stabe og meſſingbeſlagne Kiſter.

Nu aabnede Stuedøren ſig, og ud af ſamme traadte en liden fed og trivelig Kone med et rundt og livligt Ansigt. Efterat have monſtret den nye Tjenestepige med et hurtigt Blik, ſagde hun:

„Jeg ſaa dig komme, og det er godt,

at du er her. Den, som var her før dig, var jeg nødt til at lade gaa allerede idag tidlig og har saaledes idag maattet gjøre alle Ting alene. Det er derfor nu meget, som venter paa dig, saameget mer da vi ogsaa have Fremmede idag, hvorfor jeg ikke kan være med ude og hjælpe dig med Noget, som jeg ellers vilde have gjort. Derfor du er saaledes, som man har sagt mig, saa skulde vi to sammen saa udrettet en god Del Arbeide. Lad mig nu se, du er rask, thi det synes jeg om! Klæd dig lidt om og gaa saa ud i Ladegaarden, hvor Kjørene vente paa at blive mælkede. Vi have dem inde endnu; thi Havnen er daarlig iaar. Naar du er færdig med at mælke, saa bank paa denne Dør; thi jeg vil altid selv maale op Mælken og lader mig aldrig hindre derfra, om jeg har nok saa mange Fremmede. Siden skal jeg give dig Bæstet om Aftensmaden; Kalvestegen maa snart i Dønen, Poteterne er allerede affaliede. Skynd dig nu!" Og hermed var hun borte.

Grethe havde ikke faaet Tid til at svare et eneste Ord. Et Dieblif stod hun ganske overvældet lænet mod Kjøkkenbordet; derefter gif hun med et dybt Suk ud for at udrette alt, hvad der var bleven hende befalet.

Det var en stor Husholdning, af hvilken Grethe nu var bleven Medlem. Den bestod, foruden af Mand og Hustru, af en hel Flok Børn, blandt hvilke den ældste og eneste Søn var nogle og tyve Aar gammel. Tjenerstabet var tre vogne Gutter, en Bisergut og adskillige Dag-arbeidere. For hele dette Personale havde Grethe alene tilligemed Husmoderen at udføre alle kvindelige Gjerninger. Dette kunde man med Grund kalde „en god Del Arbeide". Det var en Sandhed, som ikke kunde negtes, at Husmoderen forstod den Kunst „at røre

paa sig", og hvor hun var gaaet frem, der viste sig Spor efter hende. To Tjenerstepiger vilde hun ikke have; thi da, sagde hun, blev der bare Snak og Trætte imellem dem; nei, bedre at have bare en rigtig duelig Pige og selv at være med i Arbeidet! Hun undrog sig heller ikke fra at være med i Alt og forstod enhver Ting tilbunds. Ved Smørkjernen og ved Vaskbaljen, foran Skorstenen og Bagerovnen, i Haven og i Kælderen — overalt var hun hjemme. Men udrettede hun selv meget, saa for-drede hun ogsaa meget af Andre, og sjelden kunde nogen Pige holde længere ud hos hende end et halvt Aar. Den ene var for langsom, den anden for uordentlig og passede ikke Tiden, den tredie for letfindig og hengiven til Fornøielser, den fjerde for odsel og fuld af Mytter. Det var ingen let Sag at tilfredsstille den Madmoder, det mærkede Grethe fra den første Stund.

Klokken fire om Morgenen skulde Drengene have sin Frokost istand, og derfor maatte Grethe en Time tidligere være i Kjøkkenet. Den første Morgen efter hendes Ankomst vaagnede hun meget tidligt og havde, da Madmoderen kom brusende ud i Kjøkkenet, allerede tændt Ild op.

„Ser man det", raabte han, „alerede oppe, og det af sig selv, uden først at blive vækket! Det har ikke mange andre gjort! Og Ilden brænder allerede i fuld Flamme! Nu, nu, jeg vil ikke afgive nogen Dom om en Pige, førend jeg har haft hende en Maaned; men Begyndelsen er god!"

Og nu gif det fra denne tidlige Morgenstund til den fjeneste Aften uden Rast eller Ro, fra det ene Arbeide til det andet. Middagshvilen, som ellers alle andre Steder varede en Time, var her afkortet til en halv. Foruden alt Arbeide

inden- og udenfor Huset kom ogsaa Tilsynet med den store Have. At være døven havde aldrig været Grethes Sag, men hvad der her forlangtes af hende, syntes næsten at overstige hendes Kræfter. Dog, da hun vel havde sat sig ind i alt og faaet Tiden til enhver Gjerning rigtig inddelt, saa blev hendes raske due- lige Hænder færdig med Arbeidet, om man ogsaa ofte kunde se hende imod Nat- tetid beffæstiget med at skure de store Kobberkar. Hun satte nemlig sin Vre i, at disse stod blanke og skinnende paa sine Gjilder.

Med Arbeidet havde det saaledes nok gaaet an, dersom ellers alt i Huset havde været, som det burde. Paa Dørekampen havde altid Husbonden selv om Morgen- nen førend den almindelige Frokost, holdt Morgenbøn, om Middagen havde Gaardsgutten holdt Bøn før Maaltidet og den mest betroede af Pigerne efter samme. Om Søndagen havde alle faaet Tilladelse til at gaa i Kirke, og Husmoderen op- muntrede ofte selv den Tjener dertil, som faaede Lyst til at gaa.

Men saadant var aldrig Spørgsmaal om her. Husbondsfolkene spiste for sig selv inde i Stuen og alle Tjenerne i det ydre Bærelse, hvor det saaldt Grethe me- get vanskeligt at sætte sig i tilbørlig Re- spekt mellem alle de raa Mandfolk. In- gen tænkte hverken paa Morgenbøn eller Aftenbøn, og da Grethe ikke lod sig af- holde fra at folde Hænderne og under en taus Bøn boie sit Hoved ned, inden hun begyndte Maaltidet, og efterat have endt samme, blev hun herfor spottet og haanet af de andre. Da hun imidlertid ikke lod dette have nogen Indflydelse paa sig, op- hørte snart Spotterierne af sig selv.

Den første Søndag kom; men om Kirkegang var der ingen Tale. Denne Landsby laa desuden saa langt fra Kir- ken, at man endog ikke kunde høre Kirke-

klokkerne. Man havde sagt Grethe, at Husbonden i Almindelighed ikke tog syn- derlig Notice af Søndagen, og at der i Indhøstningen slet ikke var nogen Hellig- dag i hans Hus.

Ogsaa den anden Søndag lod Grethe gaa forbi, men da den tredje kom, og hun heller ikke da blev tilbuden at gaa i Kirke, saa tog hun Mod til sig og spurgte sin Madmoder, om hun ikke kunde saa gaa did, tilføiende, at hun altid havde væ- ret vant dertil. Madmoderen gjorde store Vine; thi en saadan Begjæring var aldrig bleven hende gjort før. Paa Dansegilder havde alle hendes Piger villet gaa, og det helst om det var hver Søndag, men at gaa til Kirke havde in- gen af dem før bedet om. Det var hende nu meget ubehageligt at blive nødt til at undvære Grethe en tre a fire Timer; thi saalænge vilde det vare, forinden hun kunde komme igjen paa Grund af den lange Vej. I Grethes hele Optræden, da hun fremførte sin Begjæring, saa stille og dog saa bestemt, saa ydmyg og dog saa modig, laa imidlertid en Magt, som Madmoderen ikke kunde modstaa. Hun sparede derfor:

„For min Skyld kan du vel gaa; Ingen bliver bedre eller slettere, fordi han gaar i Kirke (!), men hver har nu sin Smag. Alle Søndage kan jeg dog ikke undvære dig; vi kunne ligesaa gjerne strax bestemme, at du, med Undtagelse af Indhøstningstiden, kan gaa i Kirke hveranden Søndag. Fordi du iøvrigt opfører dig saa vel, kan jeg gaa ind paa dette, ellers havde jeg ikke kunnet gjøre det. Arbeidet er Hovedsagen, alt andet Bisag.“

Nogen let Tjeneste var altsaa ikke den, som Grethe nu havde. Arbeidet blev hende dog ikke for tungt; thi hun var i Forhold til sin Alder stor og stærk og var fra Barndommen af vant til Flid og

Virksomhed. Hun kom saaledes bedre end nogen før hende overens med sin Madmoder og havde endnu ikke, endstjont det led saa langt hen paa Sommeren, at Hvindhøstningen stod for Døren, faaet et eneste ondt Ord af hende.

Men det var en anden Sag, som gjorde Livet paa dette Sted overordentlig ubehageligt for hende. Blandt de Unggutter, som havde hilset hende med Ratter og upassende Spøg den første Aften, hun kom til Gaarden, befandt sig ogsaa Gaardsdrengen, hvis Navn var Martin. Hun havde ofte Anledning til at være sammen med ham, naar hun havde Arbejde udenfor Huset, ligesom det meget imod hendes Villie var bleven hendes Plads ved hans Side under Maaltidet. Skik og Brug førte det med sig paa dette Sted, at enhver havde sin bestemte Plads ved Bordet.

Denne Person var en af disse slette, lettsindige, unge Mænd, for hvem en ung Piges gode Navn og Rygte intet gjelder, og som mene, at de efter sit onde Hjertes Lyster kunne drive sit skjendige Spil med hjemsomhøst. Det var denne samme Martin, som havde raabt efter den alvorlige unge Pige, „at hun nok snart skulde blive tam“.

Efter en meget kort Tids Forløb var han begyndt at plage hende med en uforstammet Paatrængenhed og aabenbare Ærelighedsserklæringer. I Begyndelsen iagttag hun en ihærdig Tausshed og lod, som om hun enten ikke forstod det, eller som om hun var stofdøv paa begge Dren. Men da den frække Pnægt opsøgte hende overalt, hvor han kunde tænke at træffe hende alene, og undertiden paa en indsmigrende Maade, til andre Tider med en vild, kidenstabelig Hestighed hængte efter hende, da fik han sandsynligvis for første Gang lære, at endog en svag

Kvinde kan være stærk nok i Styrken af sit rene, jomfruelige Væsen.

Martin var forøvrigt en rank, vakker Yndling og en dygtig Arbejder, udrustet med et lyst og godt Hoved. Hos Pigerne havde han hidtindtil haft en afgjort Lykke, og i alle Dansegilder var han naturligvis en hel Karl. Nu havde han for første Gang i sit Liv seet ind i et Par af Brede lymende Kvindesøine, og engang havde Grethe endog, som en velfortjent Tilrettevisning, givet ham et Slag paa kinden, der bragte denne til at gløde som Jid; og førend han af Harm og Forbauselse kunde komme til Besindelse igjen, var hun i det samme forsvunden.

Men denne uventede Modstand opægede den unge Mand kun stedse mere istedetfor at affrække ham. En saadan Pige havde han endnu aldrig truffet paa, og en Stemme i hans Indre sagde, at hun var værd at kæmpe for; thi hun var bedre end de andre; og han forstod, at den, som fik hende, ikke blev bedragen.

Saa tog hans Tanter efterhaanden en alvorlig Bending; Grethe burde blive hans Ægtehustru, som han vilde ære og elske.

„Imorgen bærer det aften til Slaatten, Gutter“, sagde Husbonden en smuk, klar Dag i Slutningen af Juni til sine Tjenestedrenge; „se til, at I have Jaaer og Riber i Orden!“ Disse Ord frembragte en siebliftelig travl Virksomhed hos det mandlige Personale. Paa Jaaerne blev der hamret, smedet og sleetet Høvlæder og Riber bragt frem, til Tegn paa, at Drengene holdt sig Husbondens Befaling efterrettelig.

Dette i længere Tid vedvarende Arbejde gjaldt ogsaa Grethe; thi hun skulde, tilligemed en Del i Dagarbejde leiede Kvinder, være med paa Macken for at brede ud og vende Hø. Ethvert Mand-

folk, som meiede ned, skulde have et Gruentimmer med for at brede det nedslaaede Hø ud, og det faldt af sig selv, at Grethe, som hjemmehørende paa Gaarden, skulde følge Gaardsdrengen. Dette fordrede ogsaa Skif og Brug, hvilket man aldrig maatte fravige.

De Enge, som først skulde indhøstes, laa saa langt fra Gaarden, at Middagsmaden blev baaret ud paa Marken til Arbejderne, som sammesteds ogsaa holdt sin korte Hvile. Dette var vistnok til meget større Bepvær for Husmoderen; men Markarbeidet gik paa denne Maade hurtigere fremad, og det var Hovedsagen. Solens Straaler faldt brændende fra den skifri Himmel, og derude paa Marken kostede Arbeidet mangen Sveddraabe. Græsarten var stærk og frodig; det nysslagne Hø bedækkede den saftige Eng og opfyldte Luften med en stærk, næsten berusende Vællugt. Middagsmaaltidet var tilende, og Arbejderne havde udsøgt sig en skyggefuld Plads under en gammel Eg med vældige Grene, som stod midt paa Engen.

Grethe, som vilde undvige Martin, havde fjernet sig noget fra de andre og slaaet sig ned i en Høsaate, der netop gav hende Beshyttelse mod den brændende Sol. Varmen og den stærke Duft af Høet havde gjort hendes Dine tunge, og hendes Hoved var træet sunket ned mod det tungt aandende Bryst, da pludselig en Stemme, som var hende kun altfor velbekendt, men som hun frygtede mer end alt andet, lød i hendes Øre.

„Grethe, jeg maa sige dig et Ord“, begyndte Martin, „hør mig dog denne ene Gang; jeg vil dig sandelig intet ondt. Vistnok har du været slem imod mig, og aldrig har nogen behandlet mig saaledes som du: det er, som om min Kind endnu brænder efter det Slag, du gav; thi du traf godt. Men efter

dette Slag tror jeg, at du er bleven mig kun endnu kjerere, og jeg kan umulig faa dig ud af mit Hjerte. Tror du ikke, at jeg skulde kunne skaffe dig Hus og Hjem. Jeg ved, at jeg kan det bedre, end tusinde andre, og du skulde faa det godt hos mig; jeg skulde bære dig paa Hænderne og læse endog de mindste Duffer ud af dine Dine. Grethe, her er min Haand, tag imod den. Den er vant til Arbeide og fortaar sig godt derpaa, og den, som betror sig til mig, kan være rolig. Nu, hvad siger du?“

Saaledes som den kraftige unge Mand stod foran Pigen, straalende af Ungdom og Sundhed, med det brune Bryst, den vel formede Hals tildels blottet under den hvide Skjorte og med den bredskjagede Halmhat let hvilende paa det mørke, krollede Haar, var han unægtelig saa vakker, at de fleste Piger uden Betænkning, ja med Glæde vilde have givet ham sit „Ja“. Men Grethe, som var sprunget op i samme Dieblit, hun hørte hans Stemme, og nu stod foran ham rolig seende ham ind i Øinene, medens hun lod ham uforstyrret tale ud, sagde derefter med et dybt Aandedræt:

„Med mig er det ikke værd, at du forsøger, Martin, jeg kan aldrig nære nogen Tillid til dig; thi den, som opfører sig saaledes, som du, passer ikke for mig, og derfor bliver jeg aldrig nogen saadan Mands Hustru, var han end Søn i Huset og eiede alle disse Agre og Enge, der ligge udbredte for os. Gaa du derfor og opsig dig en anden; jeg er desuden altfor ung til at tænke paa en saadan Forbindelse.“

Men Martin lod sig ikke saa let afspise. I det han stille hørte paa dette, som ingen anden skulde have vovet at sige ham uden at opflamme hans vilde Hefstighed, svarede han:

„Du kan have Ret, og jeg har nok

fortjent disse haarde Ord; men tro mig, mit Sind og mit Hjerte er forandret, siden den Gang, du saa strengt irettesatte mig. Nogen saadan som dig har jeg endnu aldrig truffet, og du kan jo idetmindste gjøre et Forsøg — du kan da vel sætte mig paa Prøve. Giv mig blot dit Løfte, saa skal jeg i et helt Aar lade dig være i Fred, som om jeg slet ingen Ret havde til dig. Ikke heller skal jeg kaste et eneste Blik paa nogen anden Pige, det skal du saa se. Grethe, jeg beder dig af mit hele Hjerte, gjør dog et Forsøg med mig!”

Men nu syntes den unge Pige, at det gik for vidt, hun traadte et Skridt tilbage, hævede stolt sit Hoved og sagde:

„Bort! Jeg vil hverken nu eller nogenstinde have noget med dig at bestille; jeg læser det i dine Dine og føler det altfor dybt, at du ikke passer for mig.“

„Hvad!“ raabte den unge Mand med en af Brede kvalt Stemme. „Dette skal du komme til at angre; hvem er du, som stiller dig saa høit, som om du var den rigeste Bondes Datter? Saa let har jeg ikke ifinde at slippe dig; bliver du ikke min Hustru, saa svarer jeg ikke for, hvad jeg gjør.“ Idet han udtalte disse Ord, og inden hun kunde slygte, greb han fat paa hende; men i samme Dieblis blev ogsaa Martin truffet af et kraftigt Slag i Nakken, som af en Jernhaand; hans Arme sank ned, hele Karlen tumlede om, og Pigen var fri.

Pige foran dem begge stod en tredie Person, som allerede længe, bag de tætte Buske af et nærliggende Krat, havde været Tilhører af den hele Samtale og nu traadte frem i rette Tid. Det var en ung Mand i 25 Aars Alder, klædt i en let, graa Lærreds-Bluse med Benklæder og Vest af samme Løi. Halmhatten med det hængende Baaend i Nakken havde

han tabt, da han skyndsomt ilede ned fra en Høi, hvorpaa han havde siddet, da han saa Martin nærme sig Gretthes Tilflugtssted. Det smukke løkkede Haar faldt frit ned over den høie, hvælvede Pande, hvis Hvidhed stak forunderlig af mod det isvrigt brune Ansigt. De dybblaa Dine, hvis Blik ellers var saa alvorligt, gnistrede nu, og et Udtryk af dyb Uvillie viste sig rundt om den fast sammensluttede Mund.

Martin og Grethe kjendte begge godt den unge Mand, der saa kraftigt var traadt imellem dem. Det var nemlig Herman, Husbondens Førstefødte, eneste Søn — „den unge Herre“, som hans Moder pleiede at kalde ham, naar hun talte om ham til Tjenerne.

„Slyngel“, udraabte han, „jeg skal lære dig at lade min Faders Folk være i Fred og vænne dig af med at være uforstammet! Tror du, at du kan saa gjøre alt, hvad du har lyst til, fordi Borherre har givet dig et glat Ansigt og et Par stærke Arme, og fordi nogle dumme, letfindige Piger synes om dig? Du har jo nylig hørt, hvad du netop trængte til at høre, at en ærlig Mand's Barn ikke vil have noget med dig at gjøre. Gaa strax afsted til dit Arbejde! Middags-hvilen har allerede været for længe, og du er mig en net Formand for Slaattekarlene, som render efter Piger istedetfor at se efter Hjaerne.“

Efter disse Ord vendte den unge Mand sig om, hentede sin Hat, som han trykkede dybt ned i Dinene og gik med faste Skridt hen til Egen, hvor Arbejderne endnu sad gabende og gned Sønnen af sine Dine. Ved hans Ankomst sprang de dog alle hurtigt op, og enhver greb sine Arbeidsredskaber.

Martin gik brummende bort, idet han med et vildt Udtryk i sit Ansigt knyttede Næven bag Hermans Ryg. Men Grethe

blev overfaldt af en heftig Skjalven ; Blodet strømmede til hendes Hjerte, og hun sank ned i Hosaaten med Hænderne for Dinene, idet en Taare stjal sig ned under de lange Dienhaar.

Herman havde i den nærliggende Stad faaet god Skoleundervisning, men var dog ingenlunde fremmed for, eller uskiftet til det praktiske Liv. I flere Aar havde han arbeidet som en Tjenestegut ; men nu havde hans Fader, som med de tiltagende Aar behøvede mere Ro, overdraget hele det store Gaardsbrug til ham. Han vidste godt, at han trygt kunde betro det alt til Solnen ; thi end ikke det allermindste undgik hans Opmærksomhed, og med et klart Blik forenede han et varmt, trofast Hjerte. For tomme Adspredelser og Tidsfordriv havde han ingen Tilhøielighed, som saamange andre unge Mænd, og Dansegilder besøgte han aldrig. Hans eneste Fornøielse var Jagten ; i ledige Timer saa man ham derfor ofte med Bøssen paa Skulderen at streife gennem Skov og Mark. Tidlig moden og uddannet, som han var, og ifølge sin Mangesidighed og færegne Duelighed, havde han ikke alene faaet stor Indsigt i baade over Fader og Moder, men var uformærket blevet den Styrende i hele Huset, og dette havde aldrig fort nogen Ubegyelighed med sig. En streng Retfærdighedsfølelse ledede hans Handlinger, og Forældrene havde aabne Dine og Sind til at forstaa dette.

Sent om Aftenen den Dag, Optrinnet paa Marken havde fundet Sted, sad Grethe i sit eget lille Kammer, hvor den dybeste Stilhed herskede. Det var et smalt Værelse med et eneste Vindue, forsynet med et Jerngitter. Fuldmaanen skinnede ind gennem de smaa Ruder, og de dunkle Straaler af dens Lys omkrævede den i Tankestrømme nedjunktne

Vige. Hun søgte sig saa underlig tilmode ; hvad var der vel foregaaet i hendes Indre ? Tænkte hun maasse paa Hjemmet, paa Moder og Søskende i den lille hvide Stue ved Bækken ? Nei ! Græmmede hun sig maasse over den Beskjæmmelse, som den raa Martin havde tilføiet hende ? Nei ; dette tænkte hun ikke mere paa. Og dog søgte hun sit Hjerte saa overfuldt, at hun maatte lægge Haanden paa det for ligesom at standse dets voldsomme Banker og stille dets uforklarlige Uro. Hun skulde have lyst til at vandre langt, langt ud i den stille, klare Sommernat, lyst til at indklæde sine Tanter i Sangens Toner.

Ligesom gnyget af Bølger paa en dyb Sø, forekom det hende, som om hun blev ført op og ned ; de følelser, som bevegede hendes Indre, vare saa søde, saa ubestrikelig behagelige ; hendes Dine luskede sig, og om de friske Læber spillede et glad, lykkeligt Smil. Og da hun atter aabnede Dinene, da syntes hun, at et Par andre Dine, saa alvorlige, saa rene, saa gode og trofaste, smilte imod hende gennem Straalerne af det klare Maanenskin, og Vigens Sjæl solede sig i dette varme Blik. Den første Kjærlighed besøgte et ungt, ubesmittet Menneskehjerte, uden at dette Hjerte engang forstod, hvad der foregik inden i det.

Derfor nogen i denne Stund havde traadt frem for Grethe og sagt hende :

„Du tænker paa din Husbonds Søn, paa ham, som staar saa langt over dig“, saa vilde hun af Forsærdelse være faldt til Jorden og sikkert, ligesom afværgende, strakt Hænderne ud imod den, der talte saaledes.

Denne Herman havde jo aldrig sagt endog et eneste Ord, neppe seet hende førend idag. Stille og alvorlig havde han altid gaaet sin Vej frem, og hidindtil havde hun kun lidet lagt Mærke til

ham under de uafsladelige, mangehaande Arbeider, der altid beskæftigede hende. Hun havde forestillet sig, at han vist maatte være en stolt og streng Herre, der fordrede meget og var noieseende med Alt; hun var hidindtil ikke kommen i den mindste Berørelse med ham, som netop var, hvad hun ønskede; thi naar hun undertiden i Afstand havde seet ham nærmere sig, var hun altid smuttet ind igjennem en eller anden Dør for at undgaa at møde ham.

Og denne stolte, alvorlige unge Mand havde nu taget sig af hendes Sag, var saa ivrigt opraaet for hende. Det var ligesom naar Solstraalen fra den høie Himmel træffer en liden stukt Blomsterknop. Blomsterknoppen, der nylig laa saa dybt nede i Mossen, reiser sig op og springer ud.

Engang senere hen under Høindhøstningen var hun kommen til at se op paa den unge Mand, og hendes Dine havde da mødt hans, som netop var rettede paa hende. Vistnok havde hun strag seet et andet Sted hen, men dog mærket, at en Rødme fløi hen over hans Ansigt, og hvor flittigt hun end arbejdede, og trods sine nedskænkede Dienlaag, følte hun dog tydeligt, at hans Blik vedvarende hvilte paa hende.

Grethe sprang op, strog sig med Haanden over Panden og Dine, som om hun vilde forjage en daarlig Drom, og sagde til sig selv:

„So, jeg bærer mig net ad! Kløffen tre imorgentidlig maa jeg være oppe igjen, og nu er den vist alt over elleve; hvorledes kan jeg sidde saaledes her, da jeg for længe siden burde sove!“

Hun knelede ned foran sit Leie, og fra det lille, maanebelyste Kammer opsteg en Børnehøn, saadan som hun tusinde Gange havde bedet hos sin Moder i Hjemmet: dog forekom det hende, som om hun al-

drig tilforn havde raabt saa inderligt om Beskyttelse og Beskjærmelse under Natens Hvile, som om hun aldrig før med saa megen Tro og Tillid havde stuet op mod de evige, klare Dine, som fra Himlens Høide med Fadertrofast og Kjærlighed ser ned paa alle Jordens Børn.

Snart var alt stille i det lille Kammer; den unge Pige var nedsunken i en sød Sovn. Maanens Straaler bevægede sig langsomt fremad og belyste det elskelige Ansigt, hvilket endnu i Dromme bar Udtrykket af den Fred, der hviler over hver den, som slummer ind med en Bøn paa Læberne og i Bevidstheden om at være et Guds Børn.

Høindhøstningen gik fortsat fremad. Grethe var mangen Dag med ude paa Marken, og naar hun om Aftenen kom hjem, prydede ofte en Krands af Kornblomster og Torneroser hendes runde Hat. Madmoderen eller, hvad hun helst vilde lade sig kalde, „Madamen“, maatte i de Dage, da Grethe var ude paa Markarbejde, alene udrette alt Arbejde inde i Huset. To Søndage havde man maattet arbejde; paa den ene af disse var der kommet Regn om Morgenen, saaledes at det nyflaaede, halvtørre Græs var blevet vaadt, og derfor maatte det udbredes og vendes om Eftermiddagen, da Regnet var afløst af Solskin og Vind. Den anden Søndag saa Himlen truende ud, og da Høet var saa tørt, at det kunde fjøres ind, maatte Folk og Heste ud, for at saa saa meget som muligt under Tag.

Grethe, som ellers med Glæde gik til alt Slags Arbejde, kunde ikke andet end med mange Suk og modstræbende Følelser udføre dette Søndagsarbejde; dette m a t t e, kunde hun ikke forstaa sig paa. Skulde man da foragte og forsumme Guds Ord og dets Prædiken?

Den derpaa følgende Søndag var det endelig stille; Høet var indhøstet, og

Grethe havde til sin Glæde faaet Lov til at gaa i Kirke. Hun satte sig der paa sin sædvanlige Plads. Guds Ords Forkyndelse havde ikke draget mange til Kirken, men blandt disse saa var — Herman. „Den unge Herre“, hviskede Grethe neppe hørligt og forundret; thi hun havde aldrig før seet ham i Kirken. Husmoderen havde en Gang, nemlig Pjintsedag, været der, men ellers ingen af Hufets Folk lige siden hun var kommen til Gaarden.

Evangeliet paa 9de Søndag efter Trinitatis, der handler om den utro Husfoged, gav Prædikanten Anledning til varmt at lægge sine Tilhørere paa Hjertet den Sandhed, at Arbejde uden Bøn er en uretferdig Husholdning, ved hvilken man tilegner sig sin Herres Eiendom. Verdens Børn i deres Klogskab og Ufsæts Børn i deres Slægt blev saa klart og tydeligt bekræftet, at enhver af Tilhørerne maatte kunne forstaa, til hvilket Slags han henhørte, om han vilde tænke derover. Men af! hvor mange sidder ikke i Kirken og lader det dyrebare Gudsord, der skulde være en „Lygte for hans Fod og et Lys paa hans Sti“, gaa upaagtet hen, medens Tankerne vandre rundt derude i den vide, viltsomme Verden.

Tilfaldt blev Indgangen i de evige Boliger stillet Forsamlingen saa varmt og levende for Sinene, at det var, som om man allerede sølte en Forsmag af den himmelske Herlighed.

Med hurtige Skridt vandrede Grethe hjem igen; sin lille Salmebog bar hun indviklet i det hvide Lommelørklæde, og paa Brystet havde hun en Kirkebuket af Kælliker og Lavendler. Hun ilte, thi hun vidste, at Madmoderen utaalmodig ventede hendes Tilbagekomst. Da hørte hun endnu raskere Skridt bag sig, og i næste Dieblis gik en hoi Stikkelse ved hen-

des Side. Hun behøvede blot halvveis at se op — eller rettere — hun behøvede slet ikke at se op for at vide, at det var Herman. Fordringsløs gik hun til Side for at lade ham passere forbi, men han sagde med en eiendommelig blød Stemme: „Vi have jo den samme Vej at gaa og kunne derfor følges ad, hvis dette ikke er dig imod.“

Grethe fortsatte sin Gang uden at svare, ligesom det faldt af sig selv, at han kunde gjøre, hvad han vilde.

Længe gik de stiltiende ved hinandens Side; hun kunde ikke faa et Ord over sine Læber, og det nedadvendte Blik hvilte paa de røde Kælliker, der sank og hævede sig, følgende Hjertets urolige Slag. Og han — ja, det var, som om han vilde sige noget, men kunde ikke finde Ord.

„Du gaar vel ofte i Kirke?“ spurgte han tilfaldt.

„Ja, saa ofte jeg faar Lov; for var jeg altid vant til at gaa hver Søndag.“

„Jeg tror, at meget er sandt af det, vi hørte idag“, vedblev Herman, „dog kan man ikke altid lede efter det, som Præsterne lære.“

Grethe saa op paa sin Vedsager og svarede med klar og sikker Stemme:

„Alle Guds Bud er Sandhed, og alle Guds Bud kan man holde, thi hans Bud er ikke svære.“

Harde hun seet op, vilde hun blevet var, at den unge, høie Mand ved hendes Side betragtede hende med Forundring. Lause fortsatte begge sin Vej, indtil de naaede Hjemmet. For Grethe var det uudsigeligt pinligt at komme ind paa Gaarden ved den „unge Herres“ Side, men hvad skulde hun gjøre? Han gik med langsomme Skridt ved hendes Side, som om han var fordybet i sine egne Tanker og ikke engang vidste, at de var hjemme.

I den aabne Dør paa Hovedbygningens Fremside stod Hermans Moder; Grethe traf sig tilside og gik ind Kjølkendøren, men i Husmoderens Ansigt var en næsten komisk Forundring malet, da hun vendte sig mod Sonnen og og spurgte:

„Hvor kommer du fra, Herman?“

„Fra Kirken, Mor“, var det rolige Svar.

„Det var noget nyt“, hrede Moderen.

„Nu ja“, svarede Herman, „engang maa man begynde, og herefter turde det hende, at du ikke saa sjelden faar se mig gaa did.“

„I Selskab med Tjenestepigen?“ vedblev Moderen.

„Det faldt sig saaledes“, svarede Sonnen og gik med hurtige Skridt ind i Huset, hvor han satte sig ved det dækkede Bord, hvorpaa et godt Maaltid allerede var sat frem.

Flere Søndage hemrandt imidlertid, inden Herman atter gik i Kirke, og først da den saakaldte Juddøstningsprædiken skulde holdes, belavede Herman sig til atter at gaa. Dette var den eneste Søndag i hele Aaret, med Undtagelse af de store Høitider, da Husbonden selv tillige med sin Hustru pleiede at rejse til Kirken, og da benyttedes altid den fint lakerede Vogn med to Sæder, som blev forspændt med de bedste Heste paa Stalden.

Arbeidet havde vedvarende, nu som før, foregaaet om Søndagene. Det er ikke saa let at løse de stærke Vaand, med hvilke Menneftene lige fra Ungdommen af har ladet sig binde i Synd og Overtrædelser!

Med Grethe havde Herman ikke veylet et Ord, siden den Dag, de fulgtes ad fra Kirken. Han hilfede blot venlig paa hende, naar de mødtes, og hun havde mærket, at hans Dine ofte hvilte forfende paa hende, naar hun forrettede sine Arbejder ude paa Marken. Hun følte

sig da altid meget forlegen og beklemt, og den Tanke gjennembevæde hendes Sjæl: „Hvorledes skal dette ende?“

Efterhøsten havde klædt Skov og Mark i brogede Farver; mange Trær var alterede afløvede, kun Ege- og Bøgetræer stod endnu med brunrøde Kroner, fra hvilke en og anden Gang et Blad faldt raslende til Jorden. Luften var graa og stille, og en alvorlig Tausshed laa udbredt over den hele Natur. I Skoven hørted allerede i lang Afstand Lyden af Vedhuggernes Dyr og Braget af faldende Træstammer, der skulde afgive Brænde til den forestaaende Vinter. Høstfæden var lagt i Jorden, og Potesoptagningen tilende.

Herman havde paa en saadan Høstdags Morgen fulgt Drengene i Skoven. Husmoderen og Grethe var hjemme i Huset, ivrigt beskæftiget med at bevare for Vinteren den rige Frugthøst, paa den Maade, at Frugten med Stilkene opadvendt omhyggelig blev udbredt paa store Hylber. Nu, som sædvanlig havde Husmoderen meget Hastværk, ja saadant Hastværk, at ikke engang en Tanke om Herrens Godhed, som havde givet al denne Belsignelse i Forraadstammer og Lade, fik Tid til at opstige i hendes Sjæl. Hun tænkte blot paa alt det Arbejde, der ventede hende, og hvad der allerede idag burde gjøres.

Da hørte de en Guttestemme, som ude i Kjøkkenet udtalte et hoit „Godmorgen“, og Stemmens Tonefald røbede, at den Hilfende med Utaalmodighed ventede paa Nogen, til hvem han kunde fremsige sit Grinde.

Grethe skyndte sig ud i Kjøkkenet og fandt der sin Broder Christian, som stod og dreiede sin Hue rundt i Haanden.

„Hvorfor kommer du; hvad vil du mig?“ spurgte hun hurtigt med anselesfuld Uro.

Gutten, som nu et Dieblif var optaget med Befkuelsen af de mange blanke Kjøfkenkar, der straaled rundt Væggene, blev ved Synet af Grethe og ved hendes Spørgsmaal bragt til at tænke paa sit Grinde igjen og berettede nu, at deres Moder var meget syg, at hun allerede i otte Dage havde været fengeliggende, og at hun længtes meget efter sin Datter. Hun ønskede derfor, at Grethe skulde bede sine Husbondsfolk om Lov til at komme hjem et Par Dage.

Husmoderen, som ogsaa var kommen ud i Kjøkkenet, hørte saaledes denne Anmodning. Grethe brast i Graad og troede ganske vist, at Moderen var døds-
syg; thi ellers havde de sikkert ikke villet sende Bud efter hende.

Det syntes overmaade vanskeligt for Madmoderen under alt det Arbeide, som nu forestod, at undvære sin slinke, prægtige Hjelperke. Men hun overtænkte, at hun ikke godt kunde afslaa en saadan Bøn, samt, hvorlænge Villighed for-
drede at give hende Frihed. Dtte Dage syntes hende for meget, to Dage for lidt, og saa gjorde hun Bøld paa sig selv og bestemte sig for tre Dage.

„Dette kunde visstelig ikke kommet ubeleiligere“, htrede hun, „men Nød bryder alle Love. Jeg skal leie mig Hjelpe for tre Dage og lade dig være saa længe hos din Moder. Smidlertid tager Sygdommen maaske en anden Vending. Vil du gaa nu strax eller vente til i Eftermiddag?“

Tafnemmelig og lykkelig over den givne Tilladelse erklærede Grethe, at hun vilde vente til Eftermiddagen for at hjælpe sin Madmoder med Middags-
maden og saa udrettet saa meget, som muligt af det Arbeide, de nu havde under Hænderne, forinden hun gif.

„Det var snilt“, sagde denne; gav Kristian et Par dygtige Smørrebrød

og stoppede hans Lommer fulde af Gæler, hvorefter Gutten meget fornøiet skyndte sig isorveien hjem.

Ud paa Eftermiddagen begav Grethe sig med tungt Hjerter paa Veien til Hjemmet. Hendes Skridt, som i Begyndelsen var ilsomme, blev efterhaanden, og uden at hun mærkede det, langsommere, efterat hun var kommen ind i den stille Skov, hvorigjennem Gangstien førte. En stærk Duft af det faldende Løv opfyldte Luften, og de høie slanke Trær havde et saa hviddeligt Udseende. I Afstand hørte man Gjenlyden af Skovarbejdernes vældige Drebhug, og strigende sløi en Hov Krager gennem den tause Egn. Alt forekom den unge Pige saa mørkt og gjorde hendes Sind endnu mer tungt og nedtrykt. Hun kunde ikke tilbageholde sine Taarer. „En Husmandsstue med sex smaa Børn og en døds-
syg Moder; af hvor sorgeligt!“

„Hvorfor græder du, Grethe, og hvor gaar du hen?“ spurgte idetsamme en dyb Stemme.

Pigen for forskrækket iverieret; hun havde siddet paa en tør Træstamme med Bliffet fastet paa Jorden og ikke hørt nogen komme. Hun kjendte Stemmen; det var Hermans.

Bedrøvet underrettede hun ham om, hvordan det stod til i hendes Hjem, og fuld af Deltagelse rakte han hende Haanden, i hvilken Grethe langsomt og nølende lagde sin. Han satte sig ned ved hendes Side, idet han beholdt hendes Haand i sin og solte, at den skjælvede.

„Jeg maa sige dig idag, forinden du træffer dine Forældre“, begyndte han, „hvad jeg længe har baaret paa mit Hjerter, Grethe, du er mig saa kjær, saa inderlig kjær! Jeg vil ogsaa aabent og ligefrem sige dig, at jeg har kjæmpet meget imod mit eget Hjerter; thi jeg ved kun altsor vel, at vi saa en haard Strid

at bestaa. For mig selv har jeg ikke frygtet denne Strid; thi hvad skulde den gjøre mig, men jeg har spurgt mig selv, om det kunde være ret at stille dig blot for saa mange Ubehagligheder. Dog Grethe, dersom du holder af mig, saaledes som jeg af dig, da ved jeg, at du ikke kan frygte. Svar mig Grethe, vil du blive min Hustru, eller viser du mig bort fra dig?"

Grethe blev ligbleg; hun rystede svagt paa Hovedet til Tegn paa, at hun ikke kunde tale, drog derpaa sin Haand sagte ud af hans, reiste sig og saa paa ham med et Udtryk af uudsigelig Bedrøvelse. Saa vilde hun stynde sig bort. Men Herman fulgte hende.

"Saaledes kan jeg ikke forlade dig", sagde han varmt og inderligt, "du maa sige mig et Ord, jeg gaar med dig en Stund. Hvor længe bliver du borte? Kan jeg ikke saa følge med dig lige hjem og pleie din Moder? Kan jeg ikke saa give dig noget til Hjælp for hende, noget, der kunde styrke og vedertvæge hende, medens hun er syg; eller kanste du ikke vil tage imod noget af mig?"

Grethe havde nu gjendundet Evnen til at tale; hun standfede, og idet hun folde sine Hænder samaren, bad hun om, at han maatte lade hende gaa alene; dette var sikkert bedst for dem begge. Hun kunde ikke sige ham, hvad hun følte og tænkte, men det vidste han nok alligevel! Man maatte jo ære Fader og Moder, og han vilde visjelig bringe sine Forældre med Sorg i Graven, dersom de skulde opleve noget saadant, som det han nu havde talt om. Derfor maatte aldrig mere lignende Ord gaa over hans Læber; det maatte han strax love hende; thi ellers kunde hun ikke standse en Dag længer i hans Faders Hus. Hun kunde ikke tage imod nogen Gave af ham og behøvede det ikke heller; thi hun havde

sin Halvaarssløn med sig, om Moderen trængte til Noget, som derhjemme ikke kunde staffles.

Under mange Laarer og ikke uden stor Anstrængelse meddelte hun Herman alt dette. Et dybt Alvor hvilte over dennes Ansigtstræk, medens han hørte paa hende. Der spredte sig endog af og til en mørk Skygge derover, og flere Gange rystede han paa Hovedet, som om han misbilligede, hvad hun sagde. Uden at sige noget mere lod han hende gaa, men stod selv som fastnaglet til Jorden.

Fra Skoven førte Gangstien ind paa en stor Slette, og Grethe vandrede længe fremad paa denne, inden hun vendte sig om. Da saa hun ham endnu staa stille ved Skovbrynet, hvorfra han med Haanden tilviftede hende et Farvel! derefter forsvandt han langsomt mellem Træerne. Men den unge Pige sank ned paa en Sten tæt ved Veien og græd bitterlig.

Hun stod op, men førend hun gik videre, sank hun ned paa sine Knæ, lagde Hænderne sammensolde paa Stenen og forsøgte at bede. I Begyndelsen var hendes Hjerte stumt, men tilsidst trængte et Suk og saa atter et sig frem af hendes beklemte Byst. Det var hende, som om hun hørte de samme Ord, som Herren engang talte til Jakob under hans Flugt paa det Sted, som kaldes Bethel:

"Se, jeg er med dig og skal forvare dig, hvor du gaar, og skal føre dig tilbage igjen!" Da følte hun sig usigelig troestet, og det lod i hendes Jndre:

"Visjelig er Herren paa dette Sted, og jeg vidste det ikke."

Dg hun behøvede ogsaa Herren til Vedsager, thi et svært Uveir drog sammen over hendes Hoved.

I den Stund de to unge Mennesker havde siddet sammen Haand i Haand paa Træstammen og talt sammen, havde tvende Dine, glødende af Had og Brede,

gjennem den tætte Underskov luret paa dem ; tvende Hænder havde truende knyttet sig sammen, og over et Par Læber havde vilde Forbandelser svævet. Martin, Gaardsgutten, havde lyttet paa dem. Først havde han i sin opbrusende Brede ikke været sig nogen Tanke mægtig, havde blot følt en brændende Lust til at løfte sin Dre og med et Slag sælde dem begge til Jorden. Men strax derefter lagte et ondskabsludt Smil omkring hans Mund, og fornøiet hvistede han til sig selv :

„Vent lidt, saa skal jeg tage Eder en

velsmagende Suppe. Du, dit hovmodige Ting vil ganske vist med Stam og Vanære blive jaget ud af Huset, naar de stolte Odelsbønder saa høre, at du har været fræk og daarlig nok til at kaste dine Dine paa Husets eneste Søn ; men hemmelig skal jeg udsprede, at den hoffærdige Herman har bragt dig til Fald. Saa skal jeg saa rigtig Hævn for det Slag, du gav mig paa Dret. Man skal pege Fingre ad dig og hoivste bag din Ryg, hvorjomhelst du viser dig : Jo, jo, hun vilde være bedre end Andre og har nu faaet sin Løn !“ (Fortf.)

Fra en Reise i Østerland.

Jaffa og Jerusalem.

Palestinas Kyst danner en temmelig jevn og ret Linie, uden nogen Havn, uden nogen Vig eller anden Indskjæring ; det er en ensformig, nogen og styg Kyst, og man kan fra Havet ei opdage noget Andet end en uafbrudt lav Sandbanke med et Stykke hvid Strandstrimmel, men uden Boliger, Værter eller Afværling ; man seiler og seiler, man er for længefiden træt af at se paa dette Land, hvor man ikke opdager noget Seværdigt, indtil man endelig opdager en stor Bakke, som synes at bestaa af Mure, omgivet af Egne og Marker ; dette er Jaffa.

Lysteligvis var Veiret godt, da vi kom frem til Jaffa, thi er der Storm, lægger Dampskibet ei til her, da det ikke er muligt at komme iland ; hele Middelhavet stormer ind mod den frie Strand, som ei tilbyder den mindste Beskyttelse for Baadene. Men ogsaa under godt Veir er Landstigningen her, som i enhver By i Østerland, forenet med stort Bryderi og Fortrædeligheder, dersom man, om end aldrig saa lidet, er nødt til at beregne sine Udgifter.

Allerede førend Dampbaaden har lagt til, er den omringet af en Mængde Baade, og en Mængde broget klædte Gutter klavre med en mærkelig Færdighed ombord, styrte hen til Agterdækket og omringe de Reisende, idet de give Anvisning paa de forskjellige Hoteller, Krige og smukke engelsk, italiensk og fransk og bære sig ad som Gale. Det er Drago-manerne, som er komne ombord forat synde de Reisende under Turen til Jerusalem og det døde Hav, men ræk ikke Haanden ud efter deres Papirer ! thi ellers vil de paastaa, at Du har leiet dem, paa Dampbaaden er der ikke Tid til vidtløstlig Dverenskønst, og Regningen vil tilsidst vise Dig, hvor usforstandigt og uklogt Du har handlet. Nei, Du skal bare være ganske rolig, ryste afvisende med Hovedet, se selv efter, om din Ruffert er kommet fra Væsterummet, og saa gaa til Faldrebsstrappen, uden paa nogen Maade at bryde dig om disse rasende og næsvige Mennesker, som rykke En i Armen, puffe hverandre og søge at narre Erved lange Historier.

Rundt om Faldrebstrappen er en tæt Brimmel af Baade, og Alt er idel Liv og Rørelse; Baade stynde sig bort med Rejsende og Løi, saa de ligge i Vandet næsten til Kælingen, tomme Baade komme og trænge sig frem mellem de andre, og nedensfor Trappen er der en uafbrudt Strøm af Muhamedanere, Reise-gods og Sælle, som efterhaanden bringes ned i Baadene uden nogen Tanke paa, om der er Plads eller ikke; strige, trætte, stoie og fegte med Armene gjør de Alle, baade Rejsende, Baadsførere og Bærere, men det er en behagelig Ro i Sammenligning med den djævelske Larm, som begynder, saasnart man viser sit Ansigt overst paa Trappen: Færgemænd, Bærere, Veivisere, alle fare de op, som om de vare stukne af en Klæg, ved Udsigten til en let og rigelig Fortjeneste. Ingen tænker nu paa de østerlandske Rejsende, som skal iland. Alle søger at overskrige hverandre med Skraal og at drage Ens Opmærksomhed paa sig paa hver Sæt og Bis, de slaaes om at faa lagt sine Baade nærmest til Trappen, springe op, drage og glide i sit Rod, og inden man ved et Ord deraf, staar Ens Kuffert i en Baad; og nu — bare rolig!

Hvad skal Du have forat føre mig og min Kuffert iland? „20 Frank“ (omtr. \$3.75) lyder Svaret; man byder $\frac{1}{2}$ Frank og mødes af en Haanlatter, som dog ikke maa gjøre en urolig, thi efter en Stunds Larm og Opstyr lader de sig noie med 1 Frank, naar de mærke, at man ikke vil give dem mer. Vi stige saa ned i Baaden i den glade Tanke, at nu er Alting klart. Halo veis mellem Stibet og Land møder os en Baad, som roes af Folk i Uniform, og Manden, som sidder ved Roret, underretter os om, at han er Toldbetjent og skal undersøge vort Reisetoi; dette mener han dog egentlig ikke, han vil alene have en Frank, og naar han har

faaet den, reiser han sin Vei. Vi stige nu iland, og en Sværm halvnøgne Mænd og Gutter modtager os med Jubel og styrter sig over vore Kufferter, som dog vore Korsfolk negte at udlevere, førend de faar 2 Frank i Drikkepenge; efter en heftig Ordstrid erobres Kufferten ved Hjælp af en Bærer, Toldbetjent No. 2 indfinder sig og faar sin Frank, og vi begive os paa Veien til Hotellet, da vi atter anholdes af en Mand i Uniform, som fortæller os, at man ikke kan komme iland uden Pas, da dette imidlertid ligger i Kufferten, foretrække vi heller at give ham en Frank, og endelig kan vi uden Hinder gaa til Hotellet.

Saaledes pleier det vel gaa de fleste Rejsende, der ere nogenlunde vant til at omgaaes Østerlændinger og især Levantinerne, den berøgtede Blanding af Tyrker, Grækere og Arabere, som udgjør den største Del af den lavere Befolkning i Levantens Kostæder, hvor de for den største Del leve af de Rejsende og anden tilfældig Fortjeneste.

Jaffe er nu en ganske liden By; Gaderne ere overmaade trange, stidne, ujevne og mørke, paa mange Steder ganske overbyggede; Husene bestaa af tunge Stenbygninger med flade Tage og næsten uden Vinduer, undertiden møder man dog og saa Bygninger i gothjisk Stil fra Kors-togenes Tid; det er en ægte Araberby, med sit afvejlende, brogede Liv og en utrolig Mængde Mennesser i de trange, sorte Gader. Staden ligger paa en Bakke, men Landet omkring er ganske fladt, og Byens nærmeste Omegn er be-dækt af tætte, udstrakte Drangestove, som ved sit mørkegrønne Lov og sine rød-gule Frugter, med sine Raktushække og høie fristavende Palmer gjør Jaffe til et særdeles behageligt Opholdssted for en kortere Tid.

Det Første, vi gjorde, var at leie en

af de Dragomaner, som gif udenfor Hotellet og drev; vi kom overens med en Araber om for en rimelig Sum at blive vor Vejviser.

I Europa er det let og bekvent at reise; der har man Jernveie eller Stedsheste, og selv i de mest affides Egne finder man et Gjestgiversted, hvor man kan faa en Seng og Mad. Men ganske anderledes i Østerland; saalænge man opholder sig i de af Europæerne flittigst besøgte større Stæder, kan det vel gaa an, men saasnart man har forladt disse, er man ganske hjælpeløs, da man alene har sig selv at lide paa midt i en raa Befolkning, hvis Sprog man ikke forstaar, og som alene betragter den Rejsende som et rigt Bytte, som skal bedrages og udsuges paa alle Maader, hvor der hverken findes Hoteller eller Gjestgiversteder, og hvor den fattige Befolknings Levemaade vilde faa den fattigste europæiske Arbejder til at føle Bæmmelse.

Forat kunne reise i saadanne Egne maa man derfor føre med sig alle Slags Mad- og Drillevarer, Telt og andre Fornødenheder, man maa leie Hest og Førere og Tolk. Skulde man selv sørge for alt dette, vilde man blive bedraget, derfor leier man sig en Dragoman, d. e. en Indfødt, som kan tale et eller flere fremmede Sprog, og som er vant til at ledsage Rejsende og sørge for dem under Reisen; han sørger nu for alle Indtjeb, besørger Udleveringen af Madvarer, bestemmer Nattevarter og forestaar alle løbende Udgifter.

Har man nu saaledes leiet en Dragoman, venter man rolig, til han melder, at Altting er færdigt, og saa op paa Hesteryggen og sidde paa den fra Morgen til Aften flere Dage itræk. Der er tre eller fire Veie i Palæstina, men de ere alle ubrugelige for Vogne. Sultanen af Tyrkiet anlagde for nogen Tid siden med

store Omkostninger en Vei fra Jaffa til Jerusalem, men den blev sjelden eller aldrig brugt af Vogne, derfor blev den heller ikke vedligeholdt eller forbedret, og nu er den saa forfalden, at der skal baade Mod og Dristighed til at føre paa den.

Efter en Times Forløb holdt en Dragoman udenfor Hotellet med 3 Heste, et Mulæsel, som bar vor Oppakning, og saa afsted til Jerusalem. I Begyndelsen gif Veien som en smal Sti mellem 8—10 Allen høie Kofushække, som dannede et vakkert, uigjennemtrængeligt Hegn om de hyppige rige Drangestove.

Da vi vare komne ud af disse, befandt vi os paa den før omtalte Vei og kunde nu ride noget raskere afsted. Mellem Jaffa og Jerusalem er omtrent 6 Mil, og da vi havde begyndt Reisen sent om Eftermiddagen, var det ikke at tænke paa den første Dag at komme længere end til Ramla, en liden By, som ligger $1\frac{1}{2}$ geogr. Mil fra Jaffa, og hvor der findes et Gjestgiversted.

Veien gif gjennem et fladt Landskab mellem dyrkede og frugtbare Enge, og der var temmelig megen Rørelse der, men Mørket faldt snart paa, og for ikke at komme forsent under Tag, maatte vi lade Hestet tilbage, og frem gif det i Galop i Skumringen, indtil Ramlas mørke Huse viste sig utydeligt paa begge Sider af Veien.

Ramla er en liden arabisk By, hvor der findes et Værtshus, hvor man har det nok saa stikkeligt, dersom man ikke er saa noieregrende med, f. Ex., at der ikke findes Glasrunder i Vinduerne i Soveværelset.

Den følgende Morgen drog vi tidligt afsted fra Ramla, som vi først nu kunde se rigtigt med sine brune firkanterede Stenhuse, mellem hvilke der voxte Raktus og Palmer. Den største Del af Veien mellem Jaffa og Jerusalem gaar gjennem

det flade Rystland, og først 3—4 Mil ind i Landet begynder Bjergene; Rystlandet er i Omegnen ved Jaffa ret frugtbart, men efterhjem det stiger, bliver Jorden alt mere tør og Planteværten liden. I Begyndelsen gik Veien gjennem frugtbare Agre, hvor Jndbyggerne pløiede sin Jord med en Ko eller Åsen spændt for en overmaade simpel Træplog. Byerne her laa tæt ved hverandre, underlige smaa, sorte Byer, hvor alle Huse vare byggede af brune, grovt hugne firkantede Stene og forsynede med flade Tage, men uden Vinduer og med meget lav Dør; de fleste af Husene vare yderligt forfaldne og utrolig tæt sammenpakkede, saa at Byerne hver for sig alene optog en ganske liden Plads, og de lignede mest af Alt en Hob Ruiner; her og der løftede en høj Palme sin Krone over Taget, og en Del uddøde og tørre gamle Kaktusplanter stod ved Veikanten; forresten fandtes der ikke et eneste Træ i det ensformige Landskab, hvorfra Diet kunde frit se udover de øde Stetter og tørre Græsmarker, indtil det stansede ved de nøgne gulgraa Bjerge i Øst eller hvilede ved Middelhavet langt borte i Vest.

Bore Heste vare fortræffelige, temmelig smaa, men smætre og fintbyggede, lidlige Dyr, som vare meget behagelige at ride paa. De holde mærkeligt længe ud og nøie sig med utroligt lidet Mad; de fodres alene Morgen og Aften og saa i Dagens Løb hverken Vaadt eller Tørt.

Den af Sultanen anlagte Wei var meget daarlig; snart var den som en Myr, snart fuld af store Stene, snart forgrenede den sig i en Mængde smale Riveveie, men den er dog meget befaret; der er sørget for de Rejsendes Sikkerhed ved Bagthuse, som med korte Mellemrum er opførte af store Stene, og hvis Besætning skal holde Die med Røverne. Vi saa forresten ikke Noget hverken til Rø-

vere eller Soldater. Her og der blev vi var en liden firkantet Bygning med lav Kuppel, det var en eller anden muhammedansk Helgens Grav; et Par Gange red vi forbi en Kilde; paa flere Steder var der Ruiner af en Mur med gothiske Vinduer, Minder fra Korstogenes Tid, men ellers frembød Veien ingen Afveksling; alene nøgne flade Sletter og atter Sletter, som bleo altid mere ufrugtbare og stenede, indtil den nøgne Klippe stak op af Jorden; kun smaa, sorte Hytter, der alle lignede hinanden, undertiden en muhammedansk Kirke (Moske) og ved Siden af en bred, lav Bygning med 8—10 Kupler i tvende Rækker; sandsynligvis var det Badesteder, hvor Muhamedanerne bade sig, førend de forrette sin Bon. Skygge var der ei at tænke paa, ingen Sky paa Himlen, og da Solen steg høiere og høiere, blev der meget varmt, skjønt det var i Slutningen af December.

Færdsejen paa Landeveien var temmelig levende, ofte mødte vi en Flok Kameler med et Slags Kløvsadel og belæssede med Kurve og Sække; i andre Karavener bar hver Kamel lange, tunge Tvertræer; den ene Kamels Hoved var med et Loug bunden til den foregaaendes Sadel, undertiden til dens Hale, og paa den første Kamel sad en lille Araber med Benene i Kors og indhyllet i en lang, sort og hvidstribet Kappe.

Alle Slags Varer, som skal til Jerusalem, maa føres did paa Kameler, og det er mærkeligt at se, hvormeget de stærke, taalmodige Dyr kan bære; de gaa meget langsomt og høitideligt, vende og dreie det lille Hoved paa den lange og smale Hals og betragte en med Nysgjerrighed, naar man rider forbi. Snart møder man et helt Selskab af Dyrfer i blaa Klædning og røde Huer, snart en Drift magre Kjør og Sauer; snart kommer

nogle Engelskmænd galloperende med sin Dragoman, snart en Neger ridende paa et Hsel og saa igjen nogle gamle, graa-fjæggede Arabere i Turban og lange brune Kapper; de sidde sammentrogne og bugge frem og tilbage paa sine vaere Heste, som gaa i Stridgang. Vi saa ogsaa ikke saa faa Bønder paa Veien, sil-lede og skidne vare de, men de tog sig godt ud med det sortebrune Ansigt, med en Lærredssille om Hovedet, en Skjorte, som engang havde været ren og en sribet Kappe; de brune Arme og Ben vare altid nøgne og magre; deres Kvinder gif paa Veien uden Slør, stygge, nøgne og end mere fillede end Mændene, som sad stolte paa sine Hsler, medens Kvinderne gif bagefter og endog maatte bære Op-pakningen.

Vi nærmede os Bjergene, og Eggen blev nu bakket og ganske ensom; et Hus med to Stokværk, naturligtvis uden Vin-duer, laa ved Veien, og en Stenbænk, belagt med Matter, tilligemed et Par Heste, som stod bundne udensfor, viste, at det var et Beværtningssted. Værten, en som Araber klædt Jøde, kom ud og opfordrede os til at stige af og drikke en Kop Kaffe, som vi ogsaa kunde trænge godt til efter et saa langt Ridt. Hele det underste Stokværk bestod bare af et Rum, som var meget mørkt, da der ikke var noget Vindue; Gulvet var af Sten, jeg antager det, thi det var nu bedækket af et tyndt Lag af Jord og Sopol; Bæg-gene vare af grovt hugne Stene, længst inde stod en muret Skorstien med en liden Ild, hvis Røg fyldte hele Værelset; her blev Kaffeen kogt. Tæt ved Skorstenen stod et Hsel, bundet til en Krybbe, nogle Sadler laa paa Gulvet, langs med den ene Bæg gif en med Matter belagt Sten-bænk, og hist og her stod nogle spinfle Rørstole uden Ryg. Ved Døren sad tvende Jøder og drak Kaffe, og medens

en Neger bandt vore Heste, slog vi os ned paa nogle Stole, medens Dragoma-nen foretrak at tage Plads med korslagte Ben paa den haarde Bænk, sætte sin Kop paa en Stol og med den største Ro uden at tale et Ord at nyde sin Pipe. Kaffeen var fortrinlig, Bønnerne males overor-dentlig fint og koges sammen med Suk-keret, og Kaffeen er meget stærk.

Negeren i Døren betragtede os gri-nende, de tvende Jøder vare særdeles snaksomme paa et Slags Hst og gjorde Nar af Negeren, som i deres Tanker var saa dum, at man kunde betro ham en hel Sæk med Penge, uden at han vilde tage saa meget som en Dre deraf. Han var alligevel ikke dummere, end at han rakte frem sin Haand og sagde Bakhsich! (Drikkepenge), da vi atter steg tilhest og drog vor Ve.

Vi kom nu ind mellem Bjergene, og Landskabet blev mere afvejlende; Stig-ningen er ikke brat, men meget langstrakt. Bjergene er temmelig lave, med bløde Former, gule, øde og uden menneskelige Boliger; nede i Dalene voge dog Oliven-træer og Dvergtræer. Et Sted traf vi en Brønd i maurisk Bygningsstil, be-styget af prægtige Sten-Egetræer; en Mængde Agerhøns hoppede uophorligt paa Veien, en Sjafal lurede paa en Vasse, og høit oppe i Luften slafsede store Rov-fugle.

I en liden glinsende Olivenlund spiste vi vor Middag. Dugen udbredtes paa den haarde Mark, og Dragomanen dæf-fede op med alle de gode Sager, som han forte med sig i Madposen; vi spiste med Appetit, medens Hestene og Hslet stod i Skyggen af et gammelt Oliventræ og saa paa os med tørre Struber.

Da vi vare komne lidt høiere op, havde vi en herlig Udsigt over de lavere gul-graa Bakker, det jevne, flade Kystland og det glitrende Middelhav i det Fjerne.

Her oppe mødte vi de to Hotsbærter, som Jerusalem eier, de havde redet ud for at fange Reisende, som Dampbaaden muligens havde ført med sig, og begge gave loffende Beskrivelser af sine fortrinlige Hoteller.

Det var imidlertid blevet meget mørkt, og under øjende Regn gif vi over Judæas Grænser, den Dal, hvor David slog Goliath; denne Dal er mørk, stenet og temmelig øde; Bækken, hvor David fandt Stenene, rinder gennem den; et lidet Værtshus laa ved Broen, som fører over Bækken. Værten stod i Døren og loffede, Hestene vilde af gammel Vane stanse, men vi satte afsted i Firsprang, med Dragomanen og de tvende Værter fra Jerusalem efter os, saa hurtigt de kunde.

Oppe paa en Bjergtop længere borte saa vi et firkantet Taarn, det var Salomos Grav, sagde Dragomanen; langse med Veien stod nok saa godt vedligeholdte Ruiner af en gothjisk Kirke fra Middalalderen, det saa ud, som om den blev brugt til Stald. Regnen flommede atter ned, gjennemblodte naaede vi et Høidedrag, og i Dalen nedensfor os laa — Jerusalem, omgivet af gyldne Bjerge, som vare indspøbt i Mørke og Skaadde, medens Solen lagde sin Glans over Byens utallige Kupler, et prægtigt og oplivende Syn. Nu maatte Hestene atter strække ud, og saa bar det afsted i Regn og Sole, indtil vi kom frem til Byporten, hvor Toldbetjenten standjede os for at saa sin Driffesilling.

Vi tog ind i Hotel Damaskus, hvor vi befandt os meget godt, og hvis Vært var Opmærksomheden selv, fulgte os overalt og viste os Stadens Mærkværdigheder, som han kjendte baade udvendig og indvendig.

Jerusalem er nu en By paa kun 33,000 Indvaanere, og alt Seværdigt

kan besees paa tvende Dage; men man finder ikke let en mærkeligere By, og man kan ikke noget andet Sted tilbringe et Par saa behagelige Dage. Byen er utrolig tæt bygget og ganske omgivet af stærke, høie Mure, med Tinder, firkantede, fremspringende Taarne og dybe Porte med stærk tyrkisk Soldatervagt. Husene ere lave, med et eller tvende Stokværk, Tagene flade, i Umindelighed forsynede med en lav muret Kluppel; rundt om denne løber en Stenrende for at optage Regnvandet, som i disse tørre Egne er af stor Betydning. De fleste Huse er byggede af graagule, firkaantede Stene, og Murene, som altid vise den bare Sten uden nogen Prydelse, vende mod Gaden, tung- og klumpede med kun et lidet smalt Vindue her og der. Gaderne ere forfærdelig trange, endog for en østerlandsk By at være, og mange af dem neppe farbare for Ryttere, krogede, indviklede og bakkede. Urenligheden er uden Grænser, Brolægning findes alene i 2 eller 3 af de største Gader; men de ere næsten livsfarlige at beseare.

En jevn Skumring hersker næsten bestandig i de smale sorte Gader — at tale om Nattens Mørke er ei nødvendigt, da der aldrig har været nogen Tanke om Gadebelysning —, og i Basarerne — Kramboderne — hersker der bestandigt Mørke, fordi Gaden her er overbygget med Bord og Seilbug eller paa anden Maade forandret til en Fortgang. Det Hele viser sig foraldent, fattigt og skid- dent, men i de mørke, trange og krogede Gader viser der sig et broget, underligt Liv. Velstaaende Tyrker i Turban, Kappe og Tøfler sidde udenfor Basarerne, røge sin Pibe og drikke sin Kaffe, brune Beduiner med vilde, skarpe og djerve Ansigter ride paa prægtige Heste gennem Trængslen, i stribede Rapper, hvidt Klæde om Hovedet, nøgne Arme og Ben,

en lang Bøsse og en krum Sabel foran Sadlen og Pistoler i det brede Belte; forrevne tyrkiske Soldater vandre om i Gaderne med Hænderne i Lommen, de betragte sig selv som Herrer over Byen, men længere strækker sig ei deres Herredomme, thi udenfor hersker Beduinerne. Katholske Munkte i brune Kjoler, russiske Præster i lange sorte Klædninger, med høie, sorte Hætte paa Hovedet, langt Haar og Skjæg; kraftfulde Negere, som altid ere lystige og klædte i pralende Farver, naar de har Noget at klæde sig med, hvad dog sjelden hænder, da de er de fattigste af Alle; engelske Damer og Herrer tilhøst; Sælgere, Kjøbmænd, Haaudværfere, Vældrivere, lange Rækker af Kameler og Æsler — alt dette danner en broget og livlig Trængsel, som tillige faar et eiendommeligt Præg ved den Mængde Jøder, som ved sin søregne Klædning og sit Udseende danner en stærk Mod sætning til de andre Folkeslag. Omtrent en Fjerdedel af Jerusalem's Befolkning bestaar af Jøder, men de foragtes og haanes af de stolte Muhamedanere, da de ikke som de Kristne kunne støtte sig til de europæiske Magter; de overholde endnu for den største Del de gamle Skikke, og hver Fredag samles de ved den endnu staaende Ruin af Salomos Tempelmur forat begræde Tabet af sin forrige Storhed.

Er den hellige Stad af Interesse med sit nuværende simple Udseende, hvor meget mer bliver den det ikke ved sin uendelige Rigdom paa Minder. Thi foruden Stedet selv findes der kun lidet i den fattige arabiske By tilbage af Jødernes stolte Hovedstad, hvor Kristus levede og paa hvis Erobring Middelalderens Folt ofrede saa mange Menneskeliv.

Uf det, som med Sikkerhed har tilhørt det gamle Jerusalem, er egentlig ikke mere tilbage end en Del Ruiner af de

Mure, som omgav Byen i dens Storheds Dage, og ikke de engang kunne paa vises i sin Helhed, da de paa flere Steder er ganste forsvundne. Det Samme er og Tilfældet med Salomos Tempelmur; denne Ruin ligger i en liden, affides og mørk Baggade; det er en høi, mørk Mur, opført af overordentlig store Stene, og dette berettiger os til at antage, at den er en Oldtidslevning; paa Stenene er indridset hebraiske Indskrifter, som dog er fra en senere Tid; Ruinen udgjør nu en Del af de Mure, som omgive den Plads, hvor Omars Moské er beliggende, Muhomedanernes helligste Moské næst efter den i Mekka. Ingen Kristen eller Jøde tør med sin Fod betræde denne Moské; i de andre kan man let komme ind ved Hjælp af en Drifkestilling. Midt paa en stor firkantet Plads, indhegnet af Mure og muhamedanske Bygninger og prydet med spredte smaa Søilegange af Marmor og mauriske Brønde i malerisk Uorden og i skjærende Mod sætning til de arabiske Huses stugge Udseende reiser sig den store, statelige Moské paa en høi, med brede Stentræpper forshynte Mur; det er en prægtig, firkantet Bygning i bysantinsk Stil med mørke Mure og en høi, mørk Kuppel. Som vi nu gif alene i Byen, kom vi ind i en Gade, hvor vi alene saa Arabere, men ikke en eneste Jøde; ved Enden af Gaden reiste sig en skjøn, tredobbelt Port med Søiler og spidse Hvalvinger og med græsse Døre paa hver Side; vi betragtede den hurtigt, gif gjennem den og befandt os helt uventet i den høie, mørke Moské paa det hellige Sted, hvor en Mængde Tyrker stod i lange Rækker og bad; vi havde imidlertid kun gaaet nogle faa Skridt frem, da nogle Gutter satte i et Skrig, en Neger bar sig ad, som om han var bleven affindig, og en anden hvidskjægget Morian kom styrten frem og fægtede

med Armene, slog os i Ryggen og var yderlig vred, hvorfor vi vendte hastigt om og skyndte os ud af Porten. Vi kom dog siden ved Hjælp af en Driffestilling op paa Taget af en tyrkisk Kaserne, hvorfra vi let kunde overse det Hele.

Regner man det ikke saa noie med Egtigheden af alle de Oldtidslevninger, som forevises En, kan man føle sig baade glad og forundret over den umaadelige Rigdom af mærkværdigt godt vedligeholdte Oldtidslevninger, som findes i Jerusalem fra Kristendommens første Tider, men især fra Kristi Tid.

Man vandrer fra det Eine til det Andet; og naar man tror, at man har seet Alt, viser Føreren endnn en anden Mærkværdighed, indtil man tilsidst faar en bestemt Anelse om, at alt dette ei kan hænge ret sammen.

Først vender man sine Skridt til Kristi Gravskirke; gjennem en lav Dør i en Side træder man ind i en liden Gaard, som Kirkens Fremside vender ud til; det er en malerist gammelt Fremside af uejvne firkantede Stene, en rigtig gammel Bygning med et forsaldent Taarn; hist og her findes en Søile eller et Stykke af en Søile indmuret i Væggen og paa nogle faa Steder sees uordentlige Levninger af Billedhuggerarbejde. I den særdeles vakre, gothiske Døraabning staar et Par tyrkiske Dpshynsmænd og venter paa en Driffestilling. — Muhamedaneren har ogsaa Grund nok til at bedogte Kristi Grav, thi baade de græske og armeniske Kristne betragte sig som dens Ciere, hvorfor der mange Gange har været Slagsmaal inde i selve Kirken; men dette er nu ophørt, siden Tyrkerne blandede sig i Sagen. Det Indre af Kirken er temmelig mørkt, men vakkert og høitideligt: meget hoi, smekre Halvbuer bæere den hoi Kuppel, i hvis Midte det indvendigt rigt forgyldte og vel op-

lyste Gravkapel har sin Plads; men af selve Graven findes intet Spor.

Kirken er særdeles rummelig, man føres omkring i en Uendelighed af Kapeller, ned i Kældere og op paa Gallerier; overalt er en Overflodighed af Billeder, Forgyldninger og Uds; alle mulige Slags geistlige Klædninger kan man faa se her, thi mange Slags Troesbejendelser ere samlede her, og hver har sin særskilte Plads i Kirken, hvor de hver for sig holde Gudstjeneste. Ogsaa Golgatha vises inde i Kirken, det vil sige et Alter, som efter Sigende stod paa Golgatha.

De fleste hellige Minder ere samlede paa en lang Gade, kaldet via dolorosa (den smerterige Vej), den Gade, hvorigjennem Frelseren gik til Golgatha; dette er en af Jerusalems fornemste og bredeste Gader, men den er dog temmelig mennesketom, da der i den ikke findes Kramboder, alene Husje uden Vinduer, en Del gothiske og andre Ruiner fra Middelalderen; den tager sin Begyndelse ved den Port eller Aabning i Bygmuren, som vender mod Josafats Dal og Liebjerg og gaar indtil Basarerne midt i Byen. I disse Gader træder alt det frem, som minder om Kristus og hans Lidelseshistorie, men det meste deraf er dog opfundet af fromme Mennesker til Dpbyggelse for troende Pilegrimme.

I denne Mur viser man frem en liden Del af en indmuret Søile: det er den Søile, paa hvilken Hanen galede tre Gange, da Peder fornegtede Frelseren; gjennem den Dør der kom Maria ind og tørrede Herrens Ansigt med et Klæde; Indhulningen derborte i Muren danndes, da Kristus ludede sit Hoved mod Muren, segnende under den tunge Byrde; Huset der ved Hjørnet tilhører den rige Mand, og ved Hjørnet midt imod er den fattige Lazarus's Hus; indenfor den

lille Dør der i den lave Mur sad Kristus i Fængsel (saa fortæller man); vi gik ind der og fandt et kotholst Kapel opfyldt med Nonner; paa et Sted er Gaden overbygget og danner ligesom en Port, og paa Porthvælvingen sees et lidet Vindue; herfra blev Kristus med Tørnekronen vist frem for Folket: „Ecce homo“ — Se hvilken Menneſte! — Den tyrkiske Kaserne her var baade Herodes's og Pilatus's Bolig, og saaledes kan man fortsætte videre, saalænge man vil, om man har Hift.

Vi foretrak imidlertid, at fortsætte Veien gjennem Porten ved Enden af Gaden og se, hvorledes det saa ud udenfor Murene; med det Samme man kommer ud af den trange, alene for Fodgjængere og Hytter bestemte Port, befinder man sig paa Toppen af en Klippeaffats, som styrter nogen brat mod et lidet halvt udtørret stenet Bækkeleie. Paa den anden Side stiger Marken mere jævnt op til en høi, stenet Bakke, bevoget med enkelte Oliventræer, og paa hvis Top der ligger en liden muhamedansk Moské; den halvtørre Bæk er Kedron, og Bassen er Oliebjerget. Det er en overmaade smuk Udsigt: den nøgne, gulgraa Dal med sine Stenblokke og Klippestykker, de blaagraa Oliventræer med sine graahvide Stammer og den gamle Moské paa Toppen af Oliebjerget, ved hvis Fod Gethemane Have ligger, omgivet af høide Mure, medens de styhøie Moabsbjerge rejse sig langt borte i det Fjerne over en Mængde gulgraa Bakker og Bjergrygge, lig en mægtig blaa Bæg. Langsmed Kedrons Bæk og uden nogen Indhegning ligger Jødernes Kirkegaard, hvor der alene sees en Mængde flade Stene, hver betegnende en Grav; desuden findes der tre gamle Grave eller Mausoleer, som tage sig meget godt ud. Det skal være Salomons, Zafarias's og Jakobs Sønners Grave.

Gethemane er et firkantet Jordstykke, omgivet af en høi, høid Mur, bevoget med Cypresser og opfyldt med smaa Kapeller, som tilhøre de Romerskkatholste.

Op til Oliebjerget fører en besværlig Gangsti, men Møien belønnes rigelig, naar man vel er kommen op paa Toppen; man har en pragtfuld Udsigt over Jerusalem. Staden viser sig herfra i hele sin Udstrækning, tæt omgivet af sine høie Mure med deres Tinder, som synes at smelte sammen med de tværbratte Klipper mod Josafats Dal; midt i den reiser sig Omars Moské med sin høie Kuppel, bagved den og paa begge Sider udbreder Byen sig med en utrolig Mængde flade, smaa Kupler, sine mange Minareter og lave Taarne, og længst bag den reiser sig et nybygget russisk Kloster med fem guldfinnende Kupler. Egnen omkring bestaar af tørre, graagule Bakker og Dale; Byen, Murene, Alt er graagult, med Undtagelse af Omars Moské, de russiske Kupler og nogle Oliventræer hift og her.

Foruden de før omtalte Grave viser man desuden frem inde i Byen „Davids Grav“, et Par mørke, smaa Rum i en Bygning, hvis Tag bæres af Granitstøiler, og hvor der i det ene Rum staar en stor Vigliste med et Tag over sig. Udenfor den vakre Port fra Middellalderen, hvor igjennem Veien gaar til Damascus, finder man en Mængde Fordybninger i Klippevæggene; den største af disse bærer Navnet „Kongegravene“ og er en Samling af underjordiske Rum, med særskilte smaa Afdelinger for sig, for en Del odelagte Stentrapper og nogle udhugne Byndelser.

Udenfor Damascusporten er Egnen ganske vakker med de høie, gule Laſer, den levende Færdsel paa den smale Bei og rige Skov af gamle Oliventræer.

Disse Oliventræer bruges i Jeruſa-

lent til et eget Slags Industri. Euro-
pæiske Haandværkere har nemlig nedsat
sig i Byen og udstjære i Træ, som de
fige er fra Oliebjergget, overordentlig
vakkre Smaasager, som de sælge til Rei-
sende; man bliver saaledes snart i Hotel-
let, snart paa Gaderne anmodet om at

kjøbe Roser fra „Jeriko“, Kjøppe af Val-
sontre „fra Jordan“, smaa Kors og
Helgenbilleder af Cedertre „fra Liba-
non“, Blikflasker, hvori man kan tage
med sig hjem Vand fra Jordan, og mange
andre Slags Relikvier og andre Smaa-
sager, som for en Del ere udmærket godt
arbejdede. („Læsning for Folket.“)

Pastor P. Thorlaksjon.

Atter har Høstens Herre kaldt ind til
sin evige Sabbatshvile en af sine tro
Arbejdere, nemlig de indvandrede Islæn-
deres Præst P. Thorlaksjon i Pembina,
D. T.

Efter Evang. luth. Kirketidende for
1875 indtage vi her den korte Livsfortællelse,
som blev meddelt ved hans Ordination:

Paal Thorlaksjon er født paa Han-
delspladsen Husavik i det nordlige Is-
land den 13de Novbr. 1849 af Foræld-
rene Thorlaf Gunnar Jonsjon og
Lovisa Henrietta Nielsdatter og døbt den
25de s. M. Indtil sit 14de Aar for-
blev han hos sine Forældre og blev af
dem og Sognepræsten Thorstein Paals-
jon undervist i Kristendommen. Efterat
han i nævnte Aar var bleven konfirmeret,
besluttede hans Forældre trods sine fat-
tige Aar at lade ham gaa Skoleveien,
haabende ved Guds og gode Venners
Hjælp at udføre denne Beslutning. I
de næste tre Aar blev han altsaa ved pri-
vat Undervisning forberedt til Gymna-
siet i Reykjavik; derhen kom han Aaret
1866 og blev dimitteret derfra i 1871
med Karakteren „Laudabilis“. I sine
første Skoleaar var han ifølge sine For-
ældres Ønske bestemt paa at blive Præst,
om Gud vilde, men til Slut havde han
tabt al Lyft dertil; han ønskede nu at

studere Filologi og fik ogsaa Løfte om
Understøttelse til Fortsættelsen af sit Stu-
dium; alligevel forandrede hans Be-
stemmelse derhen, at han i Sommeren
1872 kom til at reise til Amerika. Her
blev han snart bekendt med den norske
Synodes Præster og besluttede sig under
Frikonferencen paa Rock Prairie til at
studere Theologi i St. Louis, nærmest i
den Hensigt senere at hjælpe sine indvan-
drende Landsmænd med præstelig Betje-
ning. I St. Louis opholdt han sig i
henved 3 Aar og bestod der Præstexa-
men; Kald modtog han fra Green Val-
ley og annekterede Menigheder i Sha-
wano Co., Wis. —

Da der i Sommeren 1876 ved Win-
nepeg-Søen i Kanada dannedes en Ko-
loni af indvandrede Islændere, gjorde
Pastor Thorlaksjon først en Missions-
reise derhen og kom senere til at flytte
derop for at tage fast Ophold blandt
sine derværende Landsmænd og virke som
Sjælesørger for den Menighed, som han
der havde organiseret. Det viste sig
snart, at Stedet for Kolonien var uhel-
digt valgt; de paaregnede Næringskilder
slog feil, det arme, fattige Folk truedes
med Hungersnød, og Pastor Thorlaks-
jon paakaldte de norske Troesbrødres
Hjælp for de Nødlidende. Med samvit-

tighedsfuld Iver gif han omkring fra Hytte til Hytte i det myrlænde Land, forvissede sig om deres hjælpeløse Stilling og hjælp, belærte og trøstede, søgde godt han kunde; og naar hans virksomme Arbeide for at skaffe Hjælp udenfra paadrog ham tildels voldsomme Angreb fra et fiendtligt Hold, forsvarede han sig og sit fattige Menighedsfolk med en Kristens Frimodighed og tillige ved at fremlægge saadanne Bevisligheder, som fuldstændigt retfærdiggjorde hans Handlemaade ligeoverfor den norske Synodes Folk, der med kristelig Beredvillighed imødefom hans Dyrkab og sendte dem den saa høiligt fornødne Hjælp. Hvorledes en Flytning fra „Ny-Island“ maatte iverkfattes, og hvorledes Pastor Thorlaksson fremdeles ikke blev træet af i kristelig Ydmyghed at bede om forskjellig Slags Hjælp til de flyttende Nybyggere — det er vore Menigheder vel bekendt og af de saaledes Hjulpne vist med Taknemmelighed erkjendt.

Men ved den vedvarende Anstrengelse og ved at vade omkring i Manitobas Myrer paadrog Pastor Thorlaksson sig en Lunge sygdom, som nu efter saa Aars Forløb endelig har lagt ham i Graven.

Hans Naboprest, Pastor Garstad, som bor ved Mayville, Dakota, har meddelt

os et lidet Brev, som vistnok er det sidste Brev, vor kjære afdøde Ven har skrevet i denne Verden. Det lyder saaledes:

„Jeg ligger for Døden, o hvor kjært vilde det være at se Dig, men Du har saa travelt og saa lang Vej at komme. Alligevel beder jeg Dig, kom, er det muligt. Skulde dette være mit sidste til Dig, saa modtag min Tak. Herren belønne Dig. Din i Herren døende Broder P. Thorlaksson.“

Dette Brev, som formodentlig er skrevet den 10de eller 11te Marts, naaede sin Bestemmelse først den 20de, ledsaget af nogle Linier fra Pastor Thorlakssons Fader, som deri meddelte, at den Sngge var hensovet i Herren Matten til Søndag den 12te Marts og skulde begraves den 24de.

Saa hviler han da nu i Pembinas Jord indtil Opstandelsens Dag.

Fred med dit Støv, du redelige Arbeider! Velsignet være dit Minde! Endnu en Tak fra dine sørgende Landsmænd for, hvad du har gjort og virket for dem! Vor kjære Herre og Frelser give, at det ogsaa blandt dem i deres fremtidige Liv maa vise sig, som Skriften vidner:

„Den Retfærdiges Thakommelse er til Velsignelse.“

Tre Uger i Telt.

(Fra Goose River til Mouse River, D. T.)

Torsdag den 6te Oktober. I dag ere vi usædvanlig trætte og tunge efter Kampen med Ilden inat. En hører endog tydelige Mærker efter Fienden paa sit spædne Haar. Himlen er mørkegraa, og en kjølig Nordenvind bringer det tørre Græs til at pidse mod Marken.

Det koster os lidt Anstrengelse at

være ved godt Mod og Humør idag, dog efterat vi have spist og ved Arbeide mykret os op, føle vi os lidt bedre og rusle afsted efter den lille Vej, vi endnu have, men den bringer os ikke nok mod Nørd. Snart beslutte vi os til at forlade Veien og sætte vor egen Kurs. Det bliver paalagt en af Hestefarlene at være

vor Lods. Denne mener nok, han har lodset sig selv frem over nogle hundrede Mile af Ned Riberdalens Sletter stundom med Stjerner og stundom kun med Vinden til Rettesnor, men at lodse Andre frem er noget Andet. Nu gjælder det at anvende det Lille, vi ved af Navigation. Solen vil endnu ikke vise sig for os, men alle tre Kompasfer, som vi have med os, udpege trolig for os den magnetiske Pol ret mod Vinden. Vi skal rejse N.W. Til Enden af en Feltstige knyttes en Fillestrimmel til Vimpel.

Kapiteinen overtager Graaskimlerne med Trosvognen og kommanderer: „Fremad, Marsch!“ medens Lodsens med sin Vimpel tager Plads paa den store Madkasse i Agterenden af Vognen og udpeger en Hvi i Horisonten som det Punkt, man skal styre mod. Lidt over Middag naa vi dette Sted, som vi under Middagshvilen bestige. Det er en ganske stor rund Haug, hvorfra vi se, at Bakkeæfterne mod Vest bliver høiere og høiere; forresten se vi intet andet Tegntil, at vi nærme os Mause River, end at Landet nu tydeligt helder mod Nordvest. Paa denne Haug findes nogle bitte smaa Raftusfer, som En af Selskabet bliver saa glad i, at han tager nogle af dem med sig hjem.

I Eftermiddag holde vi samme Retning, men komme snart til et Vasdrag, som vil tvinge os ud af Kurset, da det gaar mere i Vest, end vi ville. Endelig komme vi til et Sted, hvor vi slide os over, skjønt det er Alt, Smaahestene orke, at drage Vognen gennem det bløde Søle og opad den bratte Bred paa den anden Side. Den anden Rudst vilde have væltet sig og Buggien ud i Sølen, da han hjorte paa Straas nedad „Banken“, dersom ikke Kapiteinen havde været ved Haanden og ved en „raff Daad“ hindret dette. Vi holde fremdeles samme Ret-

ning og spejde længselsfuldt efter Mause River-Stoven, men endnu forgjæves; man ser kun de samme Slags Flader og Forhøjninger som før. Men imod Avelnden tro vi ude i Horisonten at se et Sted, hvor Bakkeæfterne synes ende. Vi faa et Indtryk af, at Elvebankene ikke maa være langt borte; naar vi komme did, maa vi vistnok kunne se frem til Maalet. Saa stævne vi da ret mod Nord over en bred Flade til Enden af den sidste Bakke, men at, nu se vi en lignende Bakke længere henne. Men nu mørkner det, vi maa altsaa overnatte her, uagtet vi har kun ganske lidet Vand, nogle faa Stykker Ved og intet at drikke for Hestene. Nu have vi kjørt i fire Dage og endnu ikke fundet Mause River, og beyndeligt ser det ud; denne Elv løber jo mod Sydøst der, hvor vi vente at støde paa den, men her helder jo Landet i modsat Retning. Dette frister os til at tro, at vi nu maa være paa et Sted Sydøst for den store Baining, hvor Elven dreier mod Nordvest igjen, men naar vi faa tænke paa, hvorledes vi har kjørt i disse fire Dage, saa er dette ogsaa urimeligt.

Freitag den 7de ere vi oppe meget tidligt og drage afsted strax uden Frokost. Lodsens er i daarligt Humør idag, idet han er bange for, at Hestene lide Nød paa Grund af Vandmangel, desuden er han i Tvivl om, hvorvidt det er raadeligt at holde samme Retning; han er mest tilbøielig til at holde mere mod Vest. I Haab om at finde Vand kjøre vi ret mod Vest og finde snart en Sump med daarligt Vand. Efterat vi have spist lidt „Tør-Mad“ til Frokost og ladet Hestene gnave en Stund, fortsætte vi vor Rejse mod Nordvest og blive først opvuntrede ved at se en Flok Antiloper, som dog snart forsvinde for os; dernæst støde vi paa en gammel Indianervei,

som fører mod Nordøst, og en Stund derefter opdage vi Mouse-River-Stoven foran os og blive nu omtrent saa glade, som Columbus's Mandskab blev, da de opdagede Amerika. Nu lettes Sindets Byrde, og vi føle os næsten som hjemme; her have vi Vand og Ved. Vi holde Middag ved en hoi Basse tæt ved Elven, hvor baade vi og vore Heste faa godt Vand.

Her er det bakkete Land paa begge Sider af Elven, saa man ikke ser den, for man kommer ganske nær den. Paa begge Sider er meget Skov, som hovedsaglig bestaar af Eg, Alm, Aft og Box-Elber. Her finde vi ogsaa et Frugttræ, som Ingen af os kjender; det er af Størrelse og Vert som en middelmaadig Hæg, medens Lovet ligner Viduens*) Blade kun noget lysere af Farve; Frugten er søde, velsmagende Bær, lidt mindre end „high bush cranberry“. Nogle smaa Træer tage vi med os. I den nærmeste Hoi findes nogle Stykker vasser Sandsten og Tavlesten samt et eget Stof, man maaste kan kalde „Kraakelsølv“ eller „Jensglas“; det er smaa knudrede Stykker omtrent saa tunge som Sten og se ud som Glas, men kan plukkes i Stykker med Fingrene. Det opløses i Ilden og ser da ud som lædsket Kalk.

Fra denne Hoi se vi vidt omkring os. En Mængde Skov og „Bottonland“ med frodig Græsbevægt langs Elven jees herfra. Det gjør et underligt Indtryk paa Sindet at betragte disse øde, men frugtbare Egne, der synes at længes og vente paa, at Mennesket skal efterkomme Herrens Ord: „Opfyld Jer Jorden.“ — Efter Middag drage vi østover for at komme til den store Boining af Mouse-River. Undervejs finde vi baade godt og daarligt Land. Paa de hoieste Steder

er det en Blanding af Muldjord, rød Lere og ikke saa lidt Sand; paa Bottonlanderne derimod er der udmærket fed Jordbund. Paa en saadan flaa vi os i Aften ned tæt ved Stoven og Elven et Stykke vestenfor den store Boining. Her findes mere Eggestov end længere Vest, men intetsteds er der Spor af Mennesker at se.

Lørdagsmorgen den 8de drage vi videre østover en hoi Ryg ret søndenfor Svingen af Elven. Her er et godt Møllefald. Herfra drage vi videre langs Stoven og stode strax paa en Bæk, som paa Landkortet bærer Navnet: „Wintering River“. Her finde vi igjen Badestedet og Veien efter Indianere, men den er saa gammel og overgroet af Græs, at den kommer bort for os, ret som det er. Videre mod Nordøst viser sig en Række Bækker med Skov, did stævne vi nu for at undersøge, om ogsaa der løber en Elv; Indianerveien peger ogsaa did, men det er et godt Stykke Vei. Det er over Middag, for vi naaer frem, vi finde ingen Elv, men kun Sandbækker bevogede med Smaaskov. Her er en Mængde Præriehøns, hvoraf Nogle maa lade sit Liv for vore Stud.

Disse Sandbækker danne en Række, som med enkelte Afbrudelser strækker sig mod Nordvest; forøvrigt er Landet fladt og pent, men paa nogle Steder temmelig sandigt. Nu ere vi nogle Mile østover for Mouse-River. Efter Middag kjøre vi lige hen til Elven, og eftersom vi nærme os den, bliver Landet bedre og friere for Sand. Endelig opdage vi Huse ved Kanten af Skoven ved Elven, hvor der er nogle Abninger i Skoven, saa vi kan se over paa Vest siden. En gammel Indianervei leder ret hen til disse Abninger. Nu tro vi sikkert, at vi have fundet baade Folk og et godt Badested over Elven. Men eftersom vi nærme os, komme vi til den Overbevis-

*) Vidue-Pilen (Salix).

(Neb.)

ning, at dette maa være Husene efter de HalvblodsIndianere, som bleve dræbte her for to Aar siden. En gammel Høstak staar i en tyk Græseng et Stykke nordenfor disse Huse. Mørke Aabninger for Døre og Vinduer, som viser sig paa lang Afstand, gjøre ikke disse Steder meget venlige eller indbydende; her er Intet, som tyder paa, at her bor Mennesker af nogen som helst Farve. Ved nærmere Undersøgelse findes sonderbrudte Stykker af Døre og Vinduer, Tønder og Kasser, endog Drv af Ljaa ved et af Husene. Disse ere byggede af særdeles vakkert Egetømmer. Her er fire saadanne Huse et Stykke fra hinanden.

Alf Ler og Hø er bygget Storstene, som i et Par af Husene have været brugte en Tid, men det ene Hus er blevet forladt, strax det var færdigt; i det Hele vidner Alt om, at man imod sin Vilje i Hast har skyttet herfra.

Elven er dyb og Væren blød og slem ved Bædden, saa vi ikke kan tænke paa at kjøre over her.

Afstenen nærme sig, og vi spinge til Siden omtrent 40 Rods bort fra Husene hen paa en liden Slette i Ly af Skoven tæt ved Elvebanken, hvorfra vi have Udsigt udover Sletterne mod Vst og ligedan over Elven mod Vest. Her slaa vi os altsaa ned til Søndags; et Par Dage skal dette være vort blivende Sted, her er ikke meget at opholde sig efter, dog synes vi, det er ganske vakkert og triveligt; udmærket godt er Vandet her, særdeles pæn Eggestov og godt Vand er her ogsaa. Heller ikke her finde vi det nødvendigt at holde Nattevagt. Vi lægge os forgløst til at søve.

Lordag Morgen den 9de Oktober. Himlen er klar og deilig; det er koldt, men stille. Græsjet er hvidt af Rim. Efter at have sluppet Hestene løs tager en Hestekarl sin Rifle og gaar hen til de

forladte Huse. Var det her de to Mænd bleve dræbte af Indianere for to Aar siden? Alt er nu tykt og stille og ligesom længes efter Morgensolens Glands, som mere og mere lysner op i Vst. Kun nu og da afbrydes denne Dødens Stillehed af Flokke af Vildgæs, som i Svinespylting drage sydover. Anføreren leder nu og da høre et Varsko-Raab, som besvares af de aarvaagne Efterfølgere. Og saa disse ere Pilegrime, som søge efter et bedre Sted herester. Skoven staar mørk og taus i dyb Betragtning langs Elven, saa langt Diet naar, og Marken er bedækket med stort Græs, som staar hvidt og stivt af Rimfrost. Smidlertid kommer Solen med sine blide Straaler. Saart er her spredt en herlig Glands over hele Egnen. Myldrende Millioner af glindsende Rim-Perler vinke opad mod Skaberens Throne og prise Herren, som har udstroet al denne Herlighed. Den mørke og halvnøgne Skov synes nu ogsaa at maatte smile til Solens Straaler. Lydløst og sagte hvirvler hist og her et Løv glindsende til Jorden. Den hele Egn bliver saa indbydende og venlig, at Alt synes at spørge: „Vil ikke ogsaa den ædleste af Guds synlige Skabninger komme hid og hjælpe til at love Herrens hellige Navn?“

Og denne Naturens Herlighed tilligemed hele Universet ser en arm Materialist paa som den eneste Virkelighed, som et selvgjort, selvoptrukket Uhrverk, en evig Materie, som evindeligt arbejder og bevæger sig under, omfiring og over ham. Nogen Gud vil han ikke have. Følge Materialistens Mening er her et evigt Alter, himmelhøit og ræd Stjernelys, men ingen Gud. Idealisten derimod, som vil være endda større og klogere, betragter alt dette kun som en Skugge, ja som en Indbildning uden tilsvarende Virkelighed, et noget usfelt Føstet af

Menneskets Tanke. For ham er der en Gud, men intet Alter. Den Kristne smiler til begge disse taabelige Yderligheder og siger med troende Frygt for ham, som bærer alle Ting med sit Krafts Ord: „Lys og Liv i Solens Glands, strømmer ud fra dig, o, Fader! under dine Himles Krands Jorden i dit Hav sig bader; dybt, hvor Jordens Kraft sig rører, Magten, Herre, dig tilhører. Dit er Lyset i hver Stjerne, dit er Livet i hver Kjerne.“

Den Kristne har da altsaa baade en Gud og et Alter, hvorpaa han frembærer sine Takoffere. Hvilken af disse tre Betragtningssaader tyffes dig nu at være fornøstigt og at give Stof til høie og skønne Tanker? Uden Tvivl den Kristnes, som bevarer Tingenes Legeme og Sjæl, Gud i og udenfor Skabningens Perhytte, som selv er et Meddelelsesmiddel og et Vidnesbyrd fra og om Gud lige saavel som Regn og frugtbare Tider. Saaledes kunne vi betragte disse store venlige Flader som en fra Himmelen nedladt Dug, hvor Intet er vanhelliget eller urent. Thi en Kristen ved, at alle Ting ere fyldte af den guddommelige Nærværelse, medens hine vantro Philosopher enten forgude Materien og gjøre den evig eller ogsaa ødelægge den aldeles.

Men jeg maa vende tilbage til min Fortælling. Hestene blive noget urolige, de bringes da ned til Elvefanten, hvor der er grønt Græs mellem Vierfrattet. Medens Hestevogteren sidder der paa Banken ved Siden af en Bænk, kommer der tre Vnder sagte ned Elven. Han tænker paa en varm Suppe, tager denne Gang fast Sigte, — strax flyder den ene død paa Vandet, medens de øvrige fly fra den arme Skabning, som har faaet Lov til at herske over Markens Dyr og Himmelens Fugle. En Lovtræl vilde maaſke have sagt: „Det er dig ikke til-

ladt at sige om Søndagen“, men en Evangelist vilde svare: „Har du ikke læst, hvad David gjorde med Skuebrodene, og hvad Herren sagde derom, samt at Disciplene i Herrens Navn plukkede Ly paa Sabbaten?“

Solen begynder alt at skjule sig bag Skyer, som trække op og snart dække Himmelen. En barsk Østenvind truer med at bringe Regn eller Sne. I Leiren er Koffen ivrigt beskæftiget med at lave Mad. Det bliver koldere og koldere, og før Maaltidet er endt, begynder det endog at sne lidt. Det er dygtig koldt, at staa under aaben Himmel og spise saa længe, som Appetiten kræver. Fingrene ville negte at gjøre sin Tjeneste, men Munden gaar endnu. Kapteinen griber sin Tallerken og Kop og under et pænt Baaftud stryger han tæet op til vor Kulild. De andre ere ikke længe om at følge det gode Exempel, og snart sidde Alle i en Kreds paa Hug med Tallerkenerne i Fanget, og alle Fingre hænge over Varmen. Kapteinen kommanderer nok Tilbagetog, men forgjæves. Alle ere enige om, at det hører med til deres Trostabspligt at følge sin General i Jlden.

Her sidde vi fem Stakler, mindst 200 Mile fra vort Udgangspunkt og 100 Mile fra de nærmestboende Mennesker, og nu sner det; dog som vi sidde og tale om at lægge os fore her for Vinteren og leve paa Vildt, slutter det at sne og bliver lidt mildere.

Saa snart vi have spist og gjort os færdige, samles vi i vort Telt og holde vor Gudstjeneste. Efter at have sunget, bedet og betragtet Evangeliet om den Vatterfottige, samtale vi om Epistelen, som handler om at vandre værdigen det Kald, med hvilket vi ere kaldte. Her blev da Spørgsmaalet, om denne vor Vandring eller Rejse hid var værdig

det Kald, med hvilket vi ere kaldte. Un-
 der denne Samtale enes vi om at lade
 ogsaa Andre faa Rede paa, hvad vi have
 seet under denne Rejse, om Nogen maa-
 ste paa den Maade kunde gaaes ved dette
 vort Arbejde. (Sluttes i næste Hefte.)

Blandinger. — Nytt og Gammelt.

Kristofer Janson. I en Korre-
 spondence fra Chicago til „Morgenbladet“ i
 Kristiania (Mtbl. No. 34 A 1882) findes følgende Notits :

„Kristofer Janson har oppe i Minne-
 apolis, hvor han bor, som han selv kal-
 der det, fremlagt sit Program, eller, som
 det vilde kaldes efter almindelig Sprog-
 brug, aflagt sin Troesbekjendelse, hvilken,
 som det af Foredraget fremgaar, ikke er
 fuldstændig ganste den samme som Uni-
 tariernes, men dog falder sammen med
 disses Hovedpunkt, da den ikke erkjender
 Kristi guddommelige Natur og benægter
 den Helligaands Tilværelse, altsaa be-
 kjæmper Væren om Treenheden, og paa
 Grundlag af dette samt med Løfte om
 ved Siden deraf at underholde med hi-
 storiske og æstetiske Foredrag, det vil for-
 modentlig sige Sagaer og Folkeeventyr,
 opfordrer Janson til at stifte en ny Me-
 nighed. Beretningerne tie om, hvorvidt
 endnu Nogen er gaaet over til hans ny-
 stiftede Religion, for hvis Skyld han,
 efter eget Udsagn, har gjort store Opof-
 relser, deriblandt at opgive sin Digter-

gave fra den norske Statskasse, til Be-
 derlag for hvilket han dog, hvis Kvise-
 nes Beretninger ere sande, af Unitarierne
 skal være sikret en aarlig Indtægt af
 outrent det Dobbelte eller 1,200 Dol-
 lars, saa at Opofrelsen i denne Hens-
 seende efter almindelige Folks Begreber
 ikke er saa overordentlig stor endda.“

Mindre Notitser. I Wheelock,
 Caledonia Co., Vermont, døde nylig
 John Sherburne, som havde holdt Sen-
 gen i 43 Aar; han kaldt af Hesten en-
 gang i 1839, og hans Rygrad blev der-
 ved saa bestadiget, at han ikke mere kunde
 komme sig. — I Nærheden af Decorah,
 Iowa, døde for nogle Dage siden en
 Kone, som havde holdt Sengen i 19
 Aar; hun var et Mønster paa gudhen-
 givne Taalmodighed og hensov blidt og
 stille i Herren.

— Det siges, at et betydeligt Antal
 unge Mænd ere i Begreb med at uddan-
 dre fra Vermont til Dakota i vaar.

— Et Philadelphia-Blad ophlyser, at de
 Romersk-Katholske have ikke mindre end
 20 Borneasphler i New-York. Hvor-
 mange have Protestanterne?

Slutningen af Manuskriptet til „Tre Uger i Telt“ kom os forsent
 ihænde til at kunne benyttes i nærværende Nummer.

Indhold: Skovduen. — Fra en Rejse i Østerland. — Pastor P.
 Thorlakson. — Tre Uger i Telt. — Blandinger.

E. MATHER
JUSTICE OF THE PEACE,
NOTARY PUBLIC and COLLECTING AGENT.

Office over Spencers Harness Store - DECORAH, IOWA.

G. R. WILLETT.
N. WILLET.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEYS AT LAW,
DECORAH, — — — — — IOWA.

DAN. NOBLE,
SADELMAGER.

handler med

Sadler, Svøber, Bidfler etc.
Decorah, — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffelovne samt Kobber- og Blisvarer, Gaardsredskaber og Verktpi, Bygningsmaterialier, saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie. Kobber- og Blisvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,
Hatte og Huer, Støvler og Sto etc. etc.

Syd siden af Water Street = = = Decorah, Iowa.

J. T. RELF,

PHOTOGRAF,

handler med Kammer, Lister, Albums, Fjelds-Indfatninger, Stereoskop-Billeder e t Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. ☞ Alle mine Negativbilleder retures af den udmærkede Retuschør, Hr. Eugene Austin. Afslæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerys Drugstore, Decorah, Iowa.

Norfolk Hotel.

CHRISTIANIA HOUSE, tæt ved Washington St. Broen
DECORAH, IOWA,

anbefales Rejsende af

Anders N. Njome.

☞ Gode Staldrum findes til Afbenyttelse.

PETER G J E M S,

Reisende Agent for

G. R. Montagues LaCrosse Steam Marble Works,

tegner Abonnement paa „**For Hjemmet**“. De, som tegne sig paa hans Liste, kunne betale Kontingenten til ham.

Patents. We continue to act as Solicitors for Patents Caveats, Trade Marks, Copyrights etc., for the United States, Canada, Cuba, England, France, Germany, etc. We have had **thirty-five years experience.**

Patents obtained through us are noticed in the SCIENTIFIC AMERICAN. This large and splendid illustrated weekly paper, \$3.20 a year, shows the Progress of Science, is very interesting, and has an enormous circulation. Address MUNN & CO., Patent Solicitors, Publishers of SCIENTIFIC AMERICAN, 261, Broadway, New York. Hand book about Patents sent free.

Ældre Bind af „**For Hjemmet**“.

11te og 12te Bind (1876 I og II), 13de og 14de Bind (1877, I og II), og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skildring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“, „Jacob Flints Reise“, „Arkimedes“, m. m. M., sendes portofrit for 50 Cents.

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongofloden“, „Skooffjernen“ (Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for 80 Cents; begge disse Bind for \$1.25.

18de Bind, som blandt Andet indeholder den udmærkede Fortælling „Pater Clemens“ sendes portofrit for \$1.

19de Bind, indeholdende blandt Andet „En ung Piges Historie“ og Missionsberetningen „Sej Nar blandt de røde Indianere“, portofrit for \$1.00

20de Bind, indeholdende den ualmindelig interessante og lærerige Rejsefortælling „Nordvest-Passagens Opdagelse“ foruden meget andet udvalgt Læsestof, portofrit for \$1.00.

21de og 22de Bind (Aargangen 1881) har et meget afvejlende Indhold, deriblandt den udmærkede Fortælling „Familien Hellbringen“, (der hos Boghandleren koster \$3 indbundet). Disse 2 Bind tilsammen portofrit for \$2.

Alle 7 Bind til en Adresse pr. Ekspres \$5.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør over 350 store Oktavsider samt Titelblad og Indholdsregister.

Adresse: N. Thronsdjen,
Dr. 1014, Decorah, Iowa.

C. C. COOK

Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillen de bedste i Handelen. Lomme- og Stue-Uhre repareres smukt. Tæt ved Post Officeet, Decorah, Iowa.

For 10 Cents

sendes portofrit et Hefte, indeholdende „**To ældgamle Sange fornhyede**“, nemlig **Solvtavvise** og **Den gylde ABC**, 8 for 50 Cts., 20 for \$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: N. Thronsdjen, Dr. 1014, Decorah, Iowa.

Iver Larsen
følger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,

Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
i Brødrene Gulliksons forrige Store.

Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre- Læge.
Decorah : : Iowa.

Musik.

Hos Rev E. JENSEN, CLINTON, WIS., faaes:

- 1) Sangbog for Børn og Ungdom: Sanglære og 204 udvalgte Melodier, flerstemmig, for Mandkor og blandet Kor. Portofrit \$1.25.
- 2) Korabog til Synodens, Landstads, Guldbergs o. fl. Salmesønger, 193 Melodier firstemmig, for Orgel, Piano og Sang. \$1.00, Porto 8 Cts.
- 3) Et Cirkulære om Musik (gratis). Adresse se ovenfor. 3-2

My Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Tidens billigste Priser. Reparationer udføres.
Sigkister hæves paa Lager. Begravelser besørjes.

Nogle Rest-Exemplarer af

Socrates's Forsvarstale ved Platon

samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tilsam men portofrit for 35 Cents.

Adresse H. Thronsdjen, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. DECORAH IOWA

Fem Bind af „For Hjemmet“,

nemlig 15de, 16de 18de, 19de og 20de.

(Uargangen 1878, sidste Bind af 1879, samt Uarg. 1880), hvilket til-
ammen udgjør 60 Hefter eller 1820 Sider med udvalgt og afveg-
lende Læsestof samt Titelblade og Registre, sendes portofrit for \$4.00.

Adresse: **K. Thronsdjen,**

Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,

Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er
\$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedes) og for en Termin i Forhold. Koft billig.
Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyrelsen

Th. N. Mohr, Northfield, Minn.

E. P. Haugen,

— Eier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamatee
Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead
Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige
Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at expedere alle Ordres
med kort Varsel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og
billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den
Fordel, at de kan faa sin Inscription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor
man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret D^{hr}. Harvey Miller og
Thorvald Kopsland. _____ E. P. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive
mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Teg-
ninger med vedføiet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar,
han udvælger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmest Feragt-Office.

E. P. Haugen.